MARX KÁROLY
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

Hernyóprimitív a KEN-en

Bábjáték

Bubik tangója Ákossal

Leleplezik a KENti herczeget

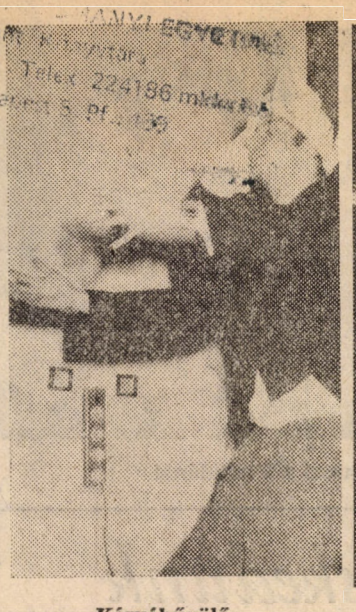

Kígyóbűvölő

Instruktor-divatbemutató

MKKE

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIX. ÉVFOLYAM, 6. SZÁM | ÁRA: 1,80 FT | 1987. MÁRCIUS 26.

Sok jó ötlet a KEN-en

Idén is megrendeztük a KEN-t, s úgy érzem nagyon jól sikerült. Persze problémákat mindig lehet találni, de igyekeztünk ezeket megelőzni azzal, hogy a csapatokkal, amit csak lehetett, előre megbeszéltünk, egyeztettünk. Az idei KEN-nek több újdonsága is volt. Először is a kampány. Soha ekkora kampány nem volt, mint most, s csodálatos volt benne, hogy az egyetem diákjainak többsége így részt vett a rendezvényen és jól szórakozott. (Sokan mondják, hogy bárcsak egész évben KEN lenne, mert olyan finomakat lehet ilyenkor enni: gulyáslevest, palacsintát, mákosgubát, turmixokat stb.). Nem akarok mindent felsorolni, mert aki nem volt ott, annak csak a szíve fájna, aki pedig ott volt, annak nem kell elmondani. Fantasztikusak voltak a díszletek: az óriási hernyó, a hercegi vár, mindegyik tetszett. A csapatoknak rengeteg munkájuk volt az előzetes feladatokkal és a kampánnyal. Nagyon sokan egész héten dolgoztak, hogy mindannyian jól érezzük magunkat. Köszönjük nekik. Nem fogom elfelejteni a Teaházban töltött órákat, ahol a csoporttársaimmal elnyúltunk és teázás közben néztük a csapatok műsorait. Ami még nagyon tetszett, hogy a csapatok kapcsolatban voltak egymással és egyeztették a programokat a szünetekben, hogy zajosabb műsoraikkal ne zavarják egymást. Meg kell, hogy mondjam, csodálatos érzés volt, hogy a földszinten mindennap ennyien nyüzsögtek. Azért is elismerést érdemelnek a csapatok, hogy pénteken rövid idő alatt rendbe tették a standjukat.

Azt hiszem, mindannyian nagyon jól éreztük magunkat. Remélem a jövőben is mindig lesz KEN.

Csernátoni Gabriella

Ünnepre készülünk

Hazánk felszabadulásának 42. évfordulója tiszteletére az MKKE iparkara március 30-án 16 órakor a Kinizsi utcai oktatási épület kis tanácstermében (I. em. 159.) ünnepi megemlékezést tart. Vendégek: Jurij Romanov, a Szovjetunió magyarországi nagykövetségének kulturális attaséja és munkatársai, akikkel a szovjet—magyar kapcsolatok fejlődéséről, a szovjet társadalmi átalakulások folyamatairól beszélgethetnek a résztvevők.

★

A kereskedelmi kar és a Nyelvi Intézet pártalapszervezete április 2-án 4 órakor az I. előadóban tartja meg április 4-i ünnepségét, melyen A téma című, idén Nyugat-Berlinben Arany Medve-díjat nyert szovjet filmet vetítik. Az általános kar I-es alapszervezete április 4-ére vöröskői emléktúrát szervez. A kirándulásra autóbusz indul az egyetem elől fél 9-kor. A II-es pártalapszervezet pártcsoportonként ünnepel. A III. alapszervezet április 2-án 14 órakor a tanácsteremben tartja ünnepségét, melyre Barcs Sándort hívták meg. A gazdasági igazgatóság kötetlen beszélgetés keretében emlékezik meg a felszabadulásról, a tanári klubban.

Itt az OTDK

A XVIII. OTDK közgazdaság-tudományi szekciója 1987. április 1—3. ülésezik egyetemünkön. A megnyitó április 1-jén 14 órakor az I. előadóban lesz. Csáki Csaba rektor üdvözlő szavai után a Magyar gazdaságpolitika nagy kihívásai a 80-as évtizedben címmel dr. Faluvégi Lajos egyetemi tanár tart előadást. A szekcióülések aznap fél négykor kezdődnek. A díjkiosztó záróülés április 3-án 11 órakor lesz a 3005. teremben.

Rendkívüli béremelés

Az április elsejétől érvényes, tehát a május másodikai fizetésben először kifizetendő rendes évi 5 százalékos béremelésen kívül a felsőoktatás dolgozói rendkívüli béremelést kapnak. Ennek mértéke az oktatóknál 10 százalék, (amely az egyetemünk rendelkezésére bocsátott pluszkerettel, amelyet oktatói béremelésre kell felhasználni, kb. 13 százalékra nő), kutatóknál 8 százalék és a többi dolgozóknál 7 százalék. A béremelés végrehajtására vonatkozó előkészítő munkálatok a hivatalos értesítést követően nyomban megindultak. Az állami vezetés a szakszervezeti bizottsággal együttműködve készíti el a béremelés tervét, amelyet az egyetem bizalmitestülete is meg fog vitatni.

sz. b.

MAJDNEM VÉGLEGES SZMSZ

KISZ-bizottsági vétó az egyetemi tanácson

Az egyetemi tanács március 16-i ülésén egy részkérdéstől eltekintve állást foglalt az *egyetem új szervezeti és működési szabályzatával kapcsolatban.* A szabályzat egy további portjában a meghozott döntés ellen *a KISZ-bizottság vétót emelt, így ez a probléma — ha a döntést később nem változtatják meg — magasabb fórum elé kerül.*

Az egyik *legtöbb vitát kiváltó kérdés az SzMSz egyetemi véleményezései során a kari tanácsok összetétele volt.* Az egyetemi tanács 15 igen, 9 nem és 3 tartózkodás mellett *elvetette azt az alternatívát, hogy e testületeknek valamennyi oktatási egység vezetője automatikusan a tagja legyen. Elfogadták* a KISZ azon javaslatát, hogy *az egyetemi tanácsnak 14 hallgató tagja legyen az eddigi 13-mal szemben.* Az új szabályzatban *az egytem oktatóit 12-en, adminisztratív dolgozóit 2-en képviselik. A főtitkár személyéről* és hatásköréről hozandó döntést *későbbi időpontra halasztották* és úgy foglaltak állást, hogy addig a főtitkári funkciók egy részét a rektor engedélyével a rektori hivatal vezetője látja el. Az egyetemet érintő magasabb szinten hozott döntések ügyében állást foglaltak a keretszabályozás azon pontja mellett, amely szerint *az egyetemi tanács véleményt mond és kezdeményez minden, az egyetemet érintő, de a felsőbb szervek döntési hatáskörébe tartozó kérdésben.* Több kiegészítő passzus közt elfogadták azt is, amely kimondja, hogy *a tanszéki értekezleteken* — különösen a *diákokat érintő kérdések megvitatásakor — biztosítani kell a hallgatók részvételét.*

A testület nem tudott megállapodásra jutni a hallgatói képviselők megválasztásának módjára, illetve a hallgatói gyűlés funkciójára vonatkozóan. A felmerült alternatívák szerint utóbbi *vagy a hallgatók választott képviselőinek esetleg a kari és szakstruktúrát is tükröző küldöttgyűlése lenne, és ez választaná meg az egyetemi tanács hallgatói tagjait, vagy jelölőgyűlési funkciót látna el,* amelyre bármelyik diák elmehet és *ahol a jelenlévők egyharmadának igen szavazatával kialakítanák az egyetemi tanács hallgató tagjainak jelölőlistáját, amelyről aztán az egész hallgatóság szavazna.* A problémáról a tanács március 30-i ülésén munkabizottsági javaslat alapján dönt.

Patthelyzet alakult ki a testületben a hallgatói öntevékeny csoportok megalakulását érintő szabályzati pontban. Az ülésre készült előterjesztésben ez így szerepelt: „A hallgatói öntevékeny csoport megalakulását köteles írásban bejelenteni a rektornál. A bejelentésnek tartalmaznia kell a csoport tervezett tevékenységének leírását, működési formáját, belső szabályzatát. Amennyiben a rektor 8 napon belül nem fűz észrevételt a bejelentéshez, a csoport *megkezdheti* működését." *Horváth Gyula KISZ-titkár a „megkezdheti" szó helyett a „folytathatja" szót javasolta,* hivatkozva arra, hogy *a keretszabályozásnál még így is szorosabb* megfogalmazást kapunk, *mivel az csak bejelentési kötelezettséget ír elő.* (Ez nem jelenti azt, hogy a rektornak a bejelentés nyomán bármilyen technikai vagy egyéb működési feltételt biztosítania kell a csoport számára.) Több módosító javaslat után a testület 16 mellette, 4 ellene arányban a *„megkezdheti" szó mellett voksolt és a 8 napos határidőt 15 napra módosította.* Mivel a *KISZ-bizottság képviselői útján e kérdésben nemlegesen gyakorolta egyetértési jogát, a döntés nem léphet érvénybe,* magasabb fórum elé kerül. Az egyetemi tanács március 30-i ülésén erre a problémára is visszatér.

Vita volt még a törvényességi felügyelettel kapcsolatban arról, hogy a rektor által, mint a felügyeletet gyakorló személy által megjelenített, képviselt egyetemi érdek mennyiben korlátozza, hogy nem az egyetemhez tartozó személyek tagjai legyenek az öntevékeny csoportoknak, illetve, hogy a szabályozás mennyiben szólhat, szóljon bele a csoportok tevékenységi körébe. Bővebb előkészítés után e kérdésben is később döntenek.

A testület állásfoglalása értelmezésére, illetve pontos szövegszerű megfogalmazására, valamint *a vitatott kérdésekben javaslat kidolgozására munkabizottságot alakított, melynek tagjai: Gáspár Tamás* hallgató, *Horváth Gyula* KISZ-titkár a hallgatók képviseletében. *Huszár Ernő, Kollár Zoltán, Kerékgyártó Györgyné* dékánok, *Kulcsár Dezső* az szb képviseletében, *Szuhay Miklós* szakértőként, illetve *Kupcsik József* rektorhelyettes, aki egyben vezeti is a bizottságot.

Az átdolgozott SzMSz-t a művelődési miniszterhez való felterjesztés előtt az egyetemi tanácsnak jóvá kell hagynia.

Ezt követően az egyetemi tanács *megtárgyalta a jogász-közgazdász képzés beindításáról előterjesztett anyagot.* Huszár Ernő, a kereskedelmi kar dékánja tájékoztatta a testületet arról, hogy a tanterv lényeges elemeihez segítséget nyújtott munkájával Kollár Zoltán és Halmai Gábor. *Az egyetemi tanács jóváhagyása szerint a jogász-közgazdász képzés felelőse a pénzügy tanszék lesz.*

A Dobrovits Iván és Hőgye Mihály által összeállított egyetemi *Kollégiumi Szabályzatot néhány apróbb kiegészítéssel a tanács elfogadta.*

K. S.

Az elven kell változtatni

Időnként szenvedélyes, gondolatgazdag vita keretében tekintette át egyetemünk oktatóinak egy köre azt a gazdasági reformkoncepciót, amelyet az MSZMP KB felkérésére egyetemünk tanszékei, kutatócsoportjai készítettek. Az összegző tanulmányt, illetve (háttéranyagként) a tanszéki munkacsoportok javaslatait tartalmazó vaskos dokumentum a tervezete volt egy a KB júniusi ülését előkészítő munkanyagnak. A vitán, amelyet Szarvas László pb-titkár nyitott meg, részt vett Harsányi László, az MSZMP KB, és Pál Kálmán a Budapesti Pártbizottság képviseletében.

PALÁNKAI TIBOR (vil. gazd. t.), az első hozzászóló szerint ma az a legfőbb kérdés, hogy milyen, mekkora az az árutermelői autonómia, ami feltétlenül szükséges a szocialista szabályozott piacgazdaság hatékony működéséhez. Másként fogalmazva, hogyan szabályozzuk ezt a gazdaságot? A jelenlegi szabályozás ugyanis — ami hagyományosan egy vertikális, felülről való irányításként jelenik meg — mára kiáltó ellentmondásba került a piac fejlődési tendenciáival. Ez a piac már nem az az anarchikus, bizonytalan szabályozó rendszer, ami Marx korában lehetett, hanem a kommunikáció, az infrastruktúra legújabb formáival egy a termelő és fogyasztó közti szoros kapcsolaton alapuló, jól szervezett horizontális struktúrává vált. (Erre példaként említette, hogy egyes előrejelzések szerint a kilencvenes években az autóiparban elterjedt módszer lesz, hogy a számítástechnikai eszközökön keresztül a fogyasztók közvetlenül a termelőtől rendelik meg gépkocsiaikat.) Részkérdésekre térve hangsúlyozta, hogy a kommunikáció, a távközlés modern rendszereiről lemaradni, ez azt jelenti, mint amit a múlt században a vasútépítésről való lemaradás jelentett. Megemlítette, hogy az adórendszer fejlesztésekor tudomásul kellene venni, hogy annak modern formája nem a jövedelmek kiegyenlítésének eszköze, hanem egyfajta modern állami szolgáltatás: az állam utakat, telefonhálózatokat épít stb., cserébe — szigorúan ellenőrzött formában — jövedelmeket von el az állampolgároktól. A forint konvertibilitását a gazdaság belső integrációja szempontjából is elengedhetetlen stratégiai feladatnak tartotta a hozzászóló.

MANDEL MIKLÓS (NTI) mondanivalójának gerinceként a tervezés szerepéről beszélt. Véleménye szerint a mai tervezés ellentétben áll a piaci szabályozással: mivel nem tud vezető szerepet vállalni csak arra jó, hogy deformálja a piacot. Elutasítva az 1956 előtti Gerő-féle „vas és acél országa" koncepciót megjegyezte, hogy bizonyára részben ennek ellenhatásaként '57 óta túl erős a tervezésben az ágazati meghatározottság, túlságosan nagy szerepet kapnak a kimeríthetetlen fantáziával megfogalmazott ágazati törek-

(Folytatás az 5. oldalon)

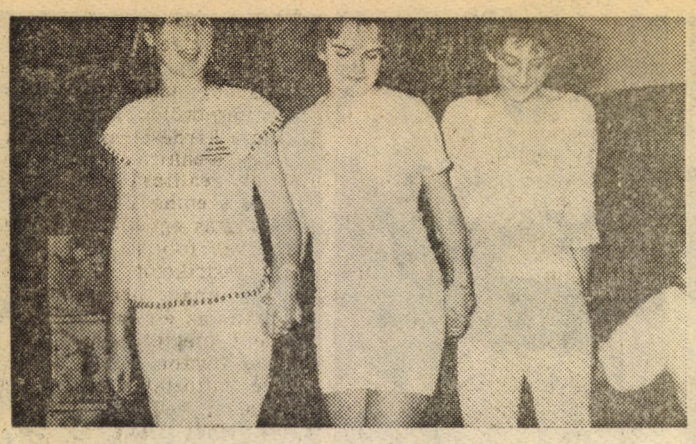

Pizsamabemutató a Drakulánál

„Úgy várunk rád, kis Herczeg"

Az elsősök rock and roll bemutatója

Korteskedünk

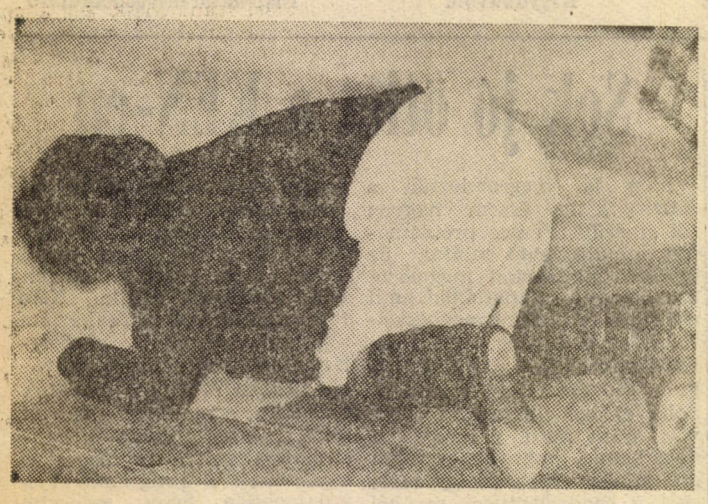

Dekoratív dekoráció

Hatalmas propagandahadjárattal indult idén is a KEN alkalmából a rektorválasztás, illetve az azt megelőző korteskedés. Egyetemünk kiemelkedő egyéniségei, Imi, a kenti herczeg, Hernyó, Drakula és Ákos huszonnégy órás energiával küzdött a bölcső óta dédelgetett álom valóra váltásáért. Megjelent utolsóként a Hernyó stáb propagandakiadványa, a HERNEWS, amely az „ami késik, nem múlik" taktikáját alkalmazva próbálta egyesíteni az előtte kiadott újságok minden hátrányos tulajdonságát. Kimondva, kimondatlanul azzal a céllal, hogy ne essen a hamarabb kiadott lapok poéngyártó hibájába, Hernyó azért mégis tett néhány erőtlen próbálkozást az unalmas hétköznapok megvidámítására.

Herczeg Imi (avagy Imi, a herczeg) az elsősökben rejlő és eddig kihasználatlan energiákat felszabadítva, elindította a láncreakciót a re(a)ktori székért. A titáni erővel küzdő elsősök és pártfogóik nem riadtak vissza a korosodó generációk jelöltjeinek tapasztalatától és a körmönfont tőzsdei spekulációk sem állhatták útjukat. Miközben Imi rettenthetetlen nyugalommal dacolt a Damoklész kardjaként feje fölött függő tanári kihívásokkal, a népszerűsége nőttön nőtt és lelkes támogatóinak kis csapata fáradtan KENte a sokadik kortes-zsíros kenyeret.

Drakula szexuális életmentő akciója sem szenvedett kudarcot, aminek legjobb bizonyítéka azon levéltömeg, melynek írói azzal a felismeréssel fordultak hősünkhöz, hogy talán ő lesz Veres Pali bácsi utódja. Addig még bizony van mit tanulnia. Történelmünk nagy pillanataihoz hasonlóan ők is a „nyomda" elfoglalásával kezdték áldásos tevékenységüket. Ennek a bal-

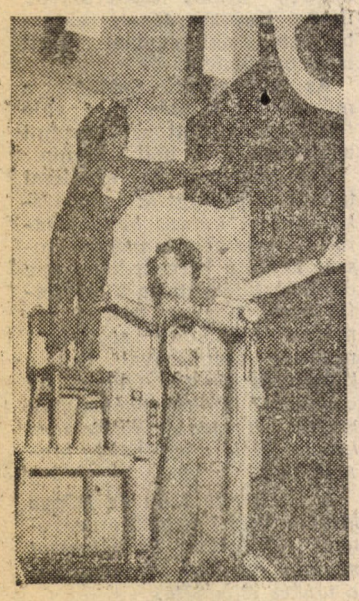

Dróton rángatott Drakula

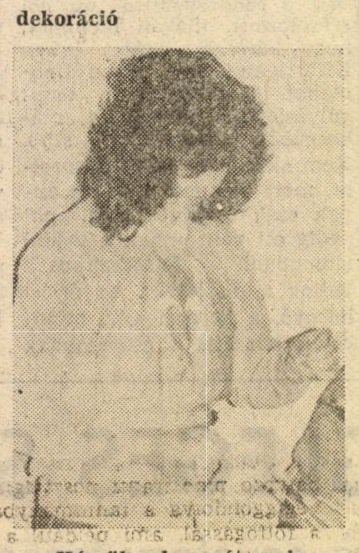

Készül a hernyóturmix

lépésnek a kézzelfogható következménye a TÁMPONT kalózkiadása. Dacolva Herczeg Imi, Ákos, Hernyó és a különböző rajongók sziporkázó megnyilatkozásaival, az Országos Vértranszfúziós Állomás másodállású alkalmazottja és lelkes segítői még újabb szellemet csempésztek a TÁMPONT égisze alatt tündöklő kiadványba.

Ákos, aki mind remek fellépésével, de még inkább daliás termetével olyan nagy emberek nyomdokaiban jár, mint Napóleon vagy Vitray Tamás, a magasabb régiókban mozgó társait is megszégyenítve a közönség kedvence volt az elmúlt napokban. Megrendítően idézte fel azokat a napokat, amikor még a tánc egy nő és egy férfi méltóságos közelségét jelentette, virtuóz lábmunkájával még a vele nem annyira rokonszenvező nézők szíveit is elhódítva.

Íme eljött a nagy pillanat, hogy a rektori székre pályázók krémje összemérje erejét, nem kímélve ezzel a lelkes hallgatóság idegállapotát, megmozgatva az emberi fantáziát, törnek öntudatosan céljuk felé.

Hirtelen elcsendesedik az aula, leomlik a herczégi vár (és talán előkerül belőle Kömíves Kelemenné) véget ér a játék. Talán pár év múlva egy igazi rektorválasztás győztese lesz valaki a hét nagyjai közül. Felelősségteljes méltósággal süppedhet a rektori székbe, eldöntheti, hogy mit valósít meg a diáknapok elképzeléseiből. Eszébe jut, hogy megnézze régi korteslapját és szeme megakad egy vállalati álláshirdetésen, pontosabban a fizetésen.

Hangos kacaját közvetíti a toll percegése. Megszületett az első rendelet. Az egyetemen újra felhangzanak a régi kortesbeszédek, folytatódik a játék, ki tudja meddig. Az előadótermek üresség ét jól kiegészítik a tömött aulában zajló események.

J. Gy.

Naplótöredékek a KEN-ről — a „kívülálló" szemével

És akik jól szórakoznak rajta

Szerda délután, a „KENd mit tud?" előtt:

Az elmúlt három nap alatt benépesült az aula, a földszint, a zsibongó. Mindenütt sátrak, hatalmas plakátok és feliratok, ingyen tea, zsíros kenyér, szórakoztató és unalmas műsorok a színpadokon, a tévékből bömbölnek a videoclipek. Körülbelül akkora a felfordulás és a zűrzavar a földszinten, amilyen mondjuk a Közgazdász szerkesztőségben, amikor a pénteki lapzárta mellett a KDC-program előkészületei is folynak.

Eddig a Herczeg és Drakula nyújtotta a legtöbb színvonalas programot és propagandakampányt. Ákos két rendkívül jó estet szervezett, a Hírháttért és a Stúdió 8×7-et, de ezenkívül nem sok mindent. Hernyónak eddig se propagandája, se programja nem volt.

Furamód, vagy inkább ebből következően a pontversenyben jelenleg Hernyó vezet. Ők ugyanis programszervezés, holmi „alantas" kampány helyett szavazatokat gyűjtenek. A szó szoros értelmében. Hatalmas stószokban hozzák a takarító néniktől, rendészektől, portásoktól, diáktársaktól és még ki tudja kiktől elkért személyi igazolványokat és szavaznak vele. A pontozási szisztéma szerint megéri csinálni; akár 50 pont előnyt is szerezhetnek így a többiekkel szemben. Csak nem tudom, mennyire tisztességes.

Számomra érthetetlen, hogy a zsűri mi alapján, és hogyan pontozott eddig, mert a legkevesebbet Herczeg és Drakula kapta. Hogy Hernyó egyáltalán mire kapott pontot a bíráktól, az nekem felfoghatatlan. Netán tetszett nekik az a mód, ahogyan a szavazatokat gyűjtötték?

A szervezés sem igazán tökéletes. Miért a Kinizsiben és miért nem a Rádayban van a „KENd mit tud"? A Rádayba sokkal többen befférnének, nem lenne annyi a kintrekedtség miatti bosszús arc.

Péntek este, a countrypartyn:

Jó dolog, hogy hat együttes két helyszínen nonstopműsort ad. Az már kevésbé, hogy ezenkívül szinte semmi program nincs. Illetve van filmvetítés, azonban az egyik színpad a hangfalakkal éppen az előadó ajtajával szemben áll. Így odabenn is akkora a zaj (csukott ajtók mellett, hogy gyakorlatilag élvezhetetlen a vetítés). Így többen joggal sokallták az 50 (külsősöknek, ha jól emlékszem 75) forintos belépőt. Ennyi pénzért nem ártott volna még színesíteni valamivel a programot. Ezenkívül — ha már ez nyitott és nyereségérdekelt buli volt — jobban ki kellett volna a városban plakátolni.

Vasárnap éjjel, hétfő reggel:

Végül Hernyó lett a diákrektor. Hogy valóban ő volt-e a legjobb, nem tudom. Az tény, hogy a legtöbb pontot és szavazatot ő és stábja kapták.

Ez volt a hatodik KEN, amin részt vettem, s nyugodt szívvel ki merem jelenteni, az eddigi leggyengébbet láttam. (Ez persze nem jelenti azt, hogy az emberek nem érez(het)ték magukat jól, főleg az első- és másodévesek, akiknek ez még új volt.)

Kevésbé színvonalas feladatokat, még kevésbé színvonalas megoldások követtek a mai napon, néhány kivételtől eltekintve. Ami a legfájóbb volt, a közönség nagyobb része, s a zsűri fele is inkább volt vevő az olcsó poénkodásra, mint az intellektuálisabb, kifinomultabb mondanivalóra, megjegyzésekre. Szomorú, hogy még egy egyetemen is ez az igényszint volt némi többségben.

Nem voltak igazán egyéniségek sem a rektorjelöltek között. Még Herczeg és Drakula volt, akik valamennyire megpróbáltak egyéniséget vinni a versenybe. Ők valóban szerepeltek. Drakula és Herceg volt az, aki a legtovább próbálta tartani magát, hogy ne menjenek el a primitív poénkodás irányába. Azonban szél ellen senki sem ...

Érdemes elemezni egy kicsit Hernyó győzelmének összetevőit. Koncepciója a „kétkezi munkás mítoszára" épült. Ennek megfelelő megoldásokat, eszközöket használtak, az image-hoz igazított színvonalon. (Ilyen szempontból tehát egységes, összefogott volt elképzelésük.) Így aztán nem is volt kétséges, hogy itt csak a „munkásosztály" kerülhetett hatalomra.

Zárásként néhány megjegyzés *a KEN-szervezőknek.* Óriási felelőtlenségnek tartom, hogy egy ilyen nagyszabású estet rendezői gárda működése nélkül bonyolítottak le, amit a hétfő reggeli kupleráj igazol. Bár takarítás volt, de rengeteg asztal és szék „rendezett" összevisszaságban található az épület földszintjén és első emeletén. Nem gondoskodott senki ezek helyre hordásáról.

Mint ahogy a szalmabálákat is el kellett volna takarítani még a péntek esti buli után.

Szerintem jövőre a diákrektorválasztás döntőjét csütörtök délutánra kellene tenni, hogy aztán a győztes pénteken egy valódi fordított napot tarthasson. És legyen akkor szombaton egy nagy buli, de természetesen az elemi rendezési követelmények betartásával.

B. J.

TŐZSDE

To speculate annyi mint gondolkozni

A KEN alatt egy különleges rendezvényt is szerveztünk, a KEN-tőzsdét. Az érdeklődés valamivel kisebb volt, mint amilyenre számítottunk, de ebből a tőzsdei tanács levonta a következtetéseket; majd jövőre megpróbáljuk az apró hibákat kiküszöbölni.

Ami fontos és szerintünk sikeresnek minősíthető: a jövendő közgazdászok más szemlélettel igyekeztek gazdálkodni, fellángolt a vállalkozási kedvük és ez egészen természetes, hiszen saját zsebből ment a játék. Nem utolsósorban örvendhettünk az igazi tőzsdei nyüzsgésnek, ami azért jellemző volt a néhány nap alatt. Nem árulok el nagy titkot: pontosan ez volt a célunk.

Sokszor érkeztek panaszok, hogy irreális árfolyamokat jegyzünk, pedig a realitásoktól sohase szakadtunk el. Az árfolyamjegyzés a tőzsdének egyetlen fegyvere volt, hogy megőrizze likviditását. A vételi és eladási árfolyamkülönbségek kettős célt szolgáltak: egyrészt mérsékelni a kereskedők hangulatát, másrészt növelni az elosztandó nyereséget. Pontosan emiatt a dealerek egyeztették egymás között az árajánlatokat.

Voltak emberek, akik egészen jól spekuláltak, de azért általános volt a stratégiai gondolkodás hiánya. Emellett hiányzott a pénz helyes menedzselése is. Erre azért szeretném fölhívni a figyelmet, mert a piaci analízis és ennek megfelelő stratégia kiválasztása, a pénz helyes elosztása a különböző árszinteknél, a kockázat kivédése és a sikeres spekuláció egyetlen titka. Még az első nap világossá vált, hogy hosszú bullish (emelkedő) trendekre számíthatunk. A szerdai árak 10-20 forintos nyereséget hordoztak magukban, éppen ezért, akkor eladni kellett. Ezt viszont kevesen használták ki. A tőzsdén állandóan jelen kell lenni, a legkisebb árfolyamingadozásokra is figyelni kell. Nem szabad a pozíciót „hűtőbe" tenni és tétlenül ülni, mert ez már nem spekuláció, hanem szerencsejáték. A szakemberek azt szokták mondani, hogy „Ne légy szerelmes a pozíciódba!" Ez sajnos itt túl gyakori volt.

Voltak tőzsdézők, akik minden részvénnyel spekuláltak, voltak olyanok is, akik „márkahűségesek" maradtak és inkább a végső eredményre számítottak. Ez két különféle stratégia volt, amely eltért egymástól kockázatvállalása és az elérhető nyereség szempontjából. Mind a kettőnek volt létjogosultsága, de azért az lett volna a legjobb megoldás, ha a kettőt egyszerre használták volna.

A részvények árfolyamai teljes mértékben tükrözték a rektorválasztási kampány eredményeit: A Ballai-részvény péntekig megtartotta magas szintjét, majd vasárnap lezuhant 50-es árra. A Herczeg és az Eszterman még csütörtökön megindult lefelé a 65-ös szintről és vasárnap 32-35 forintos árfolyamnál fejezték be a pályafutásukat. A Hernyó szerdán kezdte bravúros felmagaslását, amely vasárnap 98-99-es áraknál fejeződött be és innen indult lefelé 80-ra.

A tőzsdén

A forgalom is erős ciklikusságot mutatott, a rendezvények függvényében. Hétfő: 51 ügylet; Kedd: 140 ügylet; Szerda: 214 ügylet; Csütörtök: 210 ügylet; Péntek: 141 ügylet; Vasárnap: 266 ügylet.

(A végső osztalék az egyes jelöltek győzelme esetén a következőképpen alakult volna: Ballai-részvény: 180 Ft; Eszterman-részvény: 250 Ft; Herczeg-részvény: 370 Ft; Persovits-részvény: 100 Ft.)

Végül is 70 darab Persovits-részvényt válthatnak be, mivel ennyi maradt a forgalomban a tőzsdei zárás után.

Pásev Dimiter

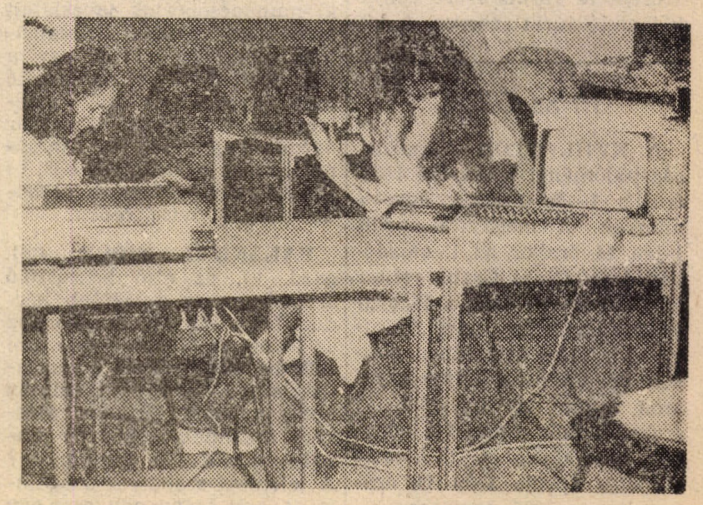

Fotó: Nagy Gábor és Gerlei Zoltán

„Őszinte eszmecsere a teljes nyilvánosság előtt"

Reformklub a KEN-en

Csáki Csaba rektor vezette a Rajk László Szakkollégium Reformklubja második vitáját, ezúttal a KEN keretében. Az est vendégei voltak: Bauer Tamás az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének munkatársa, Bokros Lajos, a Pénzügykutató Intézet munkatársa, Gombár Csaba, az ELTE ÁJTK Politológiai Kutatócsoportjának munkatársa, Herzog László a Pénzügyminisztériumból, Lengyel László, a Pénzügykutató Intézet munkatársa.

A romlás tényei

Elsőnek Lengyel László tartotta meg bevezető előadását: a Fordulat és reform elkészültekor a szöveg nagyon borulátónak látszott. Akkor, tavaly ősz táján, egy kisebbség számított csak a gazdaság radikális visszaesésére, de a legpesszimistább becslések is viszonylag hosszabb idő alatt várták ezt. A legutóbbi néhány hónapban a magyar gazdaság sajnos e legpesszimistább becsléseket is alulmúlta, sokkal gyorsabban ment végbe a romlás, mint ahogy azt a közgazdászok prognosztizálták. Ennek tényei: az 1978—84. közötti nagyon kemény restrikció eredményeképpen kialakított nagyon törékeny egyensúly semmivé vált, a legutóbbi két drámai év visszavitte a gazdaságot egy, az 1978-asnál is rosszabb helyzetbe. Ezt tetézi, hogy most már nemcsak egy-két külföldi szakértőnek tűnik föl a magyar gazdaság romlása és a magyar vezetés gazdasági és politikai reformokkal szembeni tehetetlensége közötti összefüggés. Ennek következtében a világpiacon a fontos nemzetközi pénzintézetek rendkívül rossz véleményt alakítottak ki Magyarországról. S ebben az utóbbi két év rossz gazdasági teljesítményeinél nagyobb szerepe van annak, hogy a reformképtelenséget egyfajta bizalmi válságnak tekintik. 1987 elején ez a legfontosabb problémák egyike. E döntő tények mellett a magyar gazdaság szerkezete sem látszik jobban beilleszkedni a világpiacba, mint korábban. Elég pesszimistán tekinthetünk tehát a legjobb adósi pozíciónkkal kapcsolatos illúziókra.

Ezek után azt foglalja össze Lengyel László, milyen reformot akarnak, és miért: az 1968-as reformban szereplő tervszerűen szabályozott piac helyett nyitásra van szükség, a munkaerő, a tőke, a pénz egymással összefüggő, egymásba korlátlanul átmenő, pénzzel vezérelt önszabályozó piaca irányába. Ez a reform további decentralizációt akar, azaz a gazdálkodók önállóságát, monopoliumaik megszüntetését és a gazdaságot befolyásoló politikai mechanizmus decentralizálását. Deregulációt hirdet, ami azt jelenti, hogy a gazdaságban az állam, a politikai és az érdekvédelmi szervek közvetlen operatív befolyásolási lehetőségeit csökkenteni, illetve megszüntetni kívánja. Deregulációt hirdet abban az értelemben is, hogy a társadalom önszerveződési folyamatainak elfojtásáról a központ mondjon le. S végül: ez a reform radikalizmust hirdet a gazdaságpolitikai és a politikai rendszer eddigi döntési mechanizmusával szemben. Ez a mechanizmus ugyanis, amire itt harminc éve felépült a politikai berendezkedés, nagyon lassú, kompromisszumokon át vivő, az érdekeket állandóan beszámító, de az érdeknyilvánítást nem tűrő, igen kevéssé hatékony, de gazdaságilag konjunkturális időszakban a javak elosztására működőképes rendszer. Itt ennek vége, hiszen nincsenek többé elosztható javak, külső és belső tartalékainkat egyaránt feléltük. A mostani helyzet nagyon gyors reagálásokat kíván, s erre az eddigi mechanizmus nem képes. A gazdaságpolitikában tehát azonnali fordulatra van szükség, nem megy tovább, hogy a vezetés egyszerre, vagy naponta váltogatva lép a gázra és a fékre. Itt már minden gazdaságirányítási technika, s mindnek az ellenkezője is kipróbáltatott: ha a reform nem terjed át a társadalmi és a politikai szférára, akkor Magyarország lényegében kikerül Európából. Ezekben a napokban, hetekben, hónapokban dől el, hogy Magyarországnak az elkövetkezendő húsz évre mi lesz a sorsa, nincs idő tovább várni. S a reformokat nem lehet a társadalom háta mögött végrehajtani, csak vele együtt. Olyan kemény választások állnak előttünk, amelyeket nem lehet eltitkolni, mert az robbanásveszélyt idézne elő.

Áldozatokkal az utolsó percben

Bokros Lajos a gazdaságpolitikáról beszélt. A belföldi felhasználás, a rendelkezésre álló jövedelem, a GDP viszonyainak, arányainak változását tekintette át a magyar gazdaság elmúlt éveiben, majd így folytatta: A mozgástér még mindig nyújt alternatívákat, de mindegyiknek nagyobb ma a politikai kockázata és a gazdasági ára, miközben a külföld jóindulatára is kevésbé számíthatunk.

Az egyik lehetséges változat a tegnapi és a mai gazdaságpolitika folytatása. Az idei gazdasági teljesítmények olyan mértékű külkereskedelmi deficitet mutatnak, ami eleve megkérdőjelezi az 1987-es terv teljesülését, a tervezett gazdasági növekedés nem indult be, az életszínvonal nem nő, az infláció sem csökken. Hosszú távon deficites folyó fizetési mérleg azért nem tartható fenn, mert az adósságállomány növelésének van egy objektív határa, amelyhez Magyarország már kezd közeledni. Ha tehát nem változtatunk a gazdaságpolitikán, akkor az adósságlavina úgy megindul, hogy csupán kamatai elérhetik az évi 1,5-2 milliárd dollárt, s ilyen mértékű külkereskedelmi aktívumra nem képes a magyar gazdaság, még középtávon sem. Ezért veszélyes rendkívül a mai gazdaságpolitikai program, amelynek követése esetén a teljes pénzügyi csőd legkésőbb a kilencvenes évek elején bekövetkezik.

Létezik az úgymond „előre menekülés" lehetősége, ami a belső-, illetve a KGST-piacon keresztül történő növekedésfölpörgetéssel operál. Ezzel a változattal nem fér össze se a szocialista exportra, se a jövedelemelkötésre vonatkozó restrikció. Az importigény növekedését pedig csak vagy vágtató infláció, vagy rendkívül kemény adminisztratív beavatkozás tudná megakadályozni, s ezek mindegyike a cserearányromlást eleve beprogramozza, tehát az exportot teszi gyakorlatilag lehetetlenné.

Van még egy változat; az, hogy az 1984-ben elszalasztott lehetőséget megpróbáljuk keményebb feltételekkel, nagyobb gazdasági és társadalmi áldozatokkal az utolsó percben megindítani a siker reményében. Ehhez mindenképpen a restrikció folytatására van szükség. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert rendkívül veszélyes lenne egy olyan követelés — különösen közgazdászok részéről —, ami rövid távon érzékelhető növekedést, az életszínvonal javulását és az adósságállomány csökkentését várná itt és most akármilyen kormányzattól. Ez mindenképpen demagóg lenne. Olyan nagy az adósság, s olyan mély a válság (ami elsősorban szerkezeti és intézményi jellegű), hogy ennek terheit másra, mint a dolgozó népre, nem lehet hárítani. A szerkezetváltás megkövetel egy bizonyos szintű beruházást, s ez csak a fogyasztás rovására valósulhat meg. S világosan kell látni, hogy ez még mindig kisebb áldozat, mint amihez az előző két változat vezetne. Még egyszer hangsúlyozom tehát: a restriktív gazdaságpolitika, jövedelempolitika és pénzpolitika semmiképpen sem oldható föl — fejezte be bevezetőjét Bokros Lajos.

Mit akarunk egy politikai reformmal?

Gombár Csaba a politikai, társadalmi reform elemeiről beszélt abból a kiindulópontból, hogy jelenlegi politikai szerkezetünk gát, fék a gazdasági reform előtt. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a politikai reformra vonatkozó elképzelések kimunkálásának lehetősége közel sem olyan kedvező, mint a gazdaságiaké, s ennek jeleként említette, hogy a politikai reformra vonatkozó kéziratot legelőször tavaly fogadtak el közlésre. Vannak olyanok — s egyáltalán nem csak a vezető politikusok között, hanem a tudósok között és a társadalom más rétegeiben is —, akik szerint politikai reformokra egyáltalán nincs szükség. Azok között, akik hajlandók politikai reformra is gondolni, különböző áramlatokat lehet megkülönböztetni:

Vannak, akik szerint a gazdaságpolitikában kell reformokat végbevinni, azok majd átszivárognak a civil társadalomba, s ezt követi majd egy politikai változás. Csakhogy a magánélet terén hogyan jöhetnének létre ilyen típusú kezdeményezések mindaddig, amíg a politikában nem történik lényeges változás?

A második álláspont azt mondja, hogy ne idegesítsünk föl sok millió választópolgárt, ne mozgassunk nagyon sok embert a politikai változások érdekében, inkább építsünk azokra a már meglevő gazdasági, érdekvédelmi szervezetekre, amelyekkel korporatív megegyezéseket lehetne elérni. Csakhogy semmi biztosíték nincsen arra, hogy ez nem a korporatív állam irányába vezet, ami pedig történelmileg eléggé rossz hangzású.

A harmadik csoport pártpolitikai értelmű pluralizmusban gondolkodik. Ez szélesebb fogalom, mint a többpártrendszer, a platformszabadságtól a többpártrendszerig sok mindent magában foglal, de nem koncentrál kifejezetten a szervezeti megvalósítási formákra. A pluralizmust úgy tekinti, mint alapértéket, ahhoz, hogy autonóm mozgások legyenek, s hogy korporatív érdekvédelmi szervek működhessenek. A plurális mozgás eve azért méltánylandó, s azért építendő be politikai rendszerünkbe, mert a monopolhelyzet a politikában éppoly rossz és káros, mint a gazdasági életben. Egész negyvenéves szocializmusunk történelmi, gazdasági és kulturális problémái ebből a túlcentralizáltságból, a pluralizmus tagadásából következnek. Elvileg a szocializmusnak semmi problémája nincs a politikai pluralizmussal, még a többpártrendszer sem idegen a szocializmustól, csak éppen nálunk nem így történt, s vannak, akik most sem akarják, hogy másként történjen. Nem a szocializmusba, hanem egy meghatározott gondolkodásmódba nem fér bele ez a változás. Mit akarunk mi egy politikai reformmal? — folytatta Gombár Csaba: Szabadságot, egyenlőséget, törvényességet, hatékony termelést, tudományosan alátámasztott távlatokat, igen, persze. Ezek megnevezik a modern uralmi szerkezetet, azt, hogy nekünk megfelelő demokrácia, bürokrácia, technokrácia stb. kell, s ennek politikai, jogtechnikai megvalósítási módszerei közismertek. De ha monopolhelyzetek vannak a hatalmi viszonyokban, akkor ez az egész megvalósíthatatlan. A nálunk összekeveredett, összekuszálódott uralmi ágazatok szétválasztása csak akkor lehetséges, ha meg lehet változtatni a politikai hatalmi viszonyokban magukat a monopolhelyzeteket. S még egyszer hangsúlyozni szeretném —, fejezte be Gombár Csaba —, hogy ez nem mond ellent a szocializmus alapelveinek.

Nézetkülönbségek

Bauer Tamás azt foglalta össze, miben állnak leginkább vitában e reformkoncepció hívei a „hivatalos politikával". Először is: másként látják a kívánatos magyarországi gazdaságpolitikát. A terv és piac gondolatkörének talaján mint károst utasítja el a politika az önszabályozó piacot, fönn akarja tartani az államigazgatás gazdasági beavatkozásának jelenlegi mértékét. Nagyon következetlennek és felemásnak ítélte Bauer Tamás az eddigi világpiaci nyitást, s ennél erőteljesebbet, teljesebbet tartott szükségesnek. A következő néhány év sorsa szempontjából döntő nézetkülönbség az ütem és az elosztás kérdésében van. Az ütem kérdésében — mondta — általtás többé azt állítani, hogy élénkítésre van mód, ennek már két évvel ezelőtt sem volt realitása, most pedig még kevésbé van. Ki kell mondani, és szembe kell nézni azzal, hogy rövid távon a belföldi fogyasztás egyetlen tételének bővítésére sincs reális esély. Tovább kell folytatni a — nem adminisztratív, hanem monetáris — restrikciót. Bauer Tamás szerint a beruházások terén is vannak még leépíthető tartalékok. Csak, ha e téren — mármint az ésszerűtlen beruházások csökkentése terén — mindent megtett már a kormányzat, akkor van joga a fogyasztás további korlátozására. A kilábalás feltétele a változtatás, s a változtatáskor a vezetésnek, a kormányzatnak áldozatvállalást kell kérnie a társadalomtól. Ennek pedig csak akkor lehet hitele, ha a vezetés kész arra, hogy a felelősségről, a saját felelősségéről is beszéljen. A jelenlegi helyzetért a politikai vezetés felelős abban az értelemben, hogy a reformpolitikában két évtizede halogatja a szükséges további lépéseket, s abban az értelemben, hogy a rövid távú növekedési és elosztási politikában az utóbbi 5-6-8 évben súlyos melléfogások történtek. Azt gondolom — folytatta Bauer Tamás —, hogy ezt meg kell mondani, másképp nincs hitele a változtatási szándéknak. Az, ahogy a helyzetet a novemberi KB-határozat értékelte, s ami ezzel kapcsolatban a munkásgyűléseken elhangzott — azaz, hogy megvan a helyes gazdaságpolitikai program, csak végre kell azt hajtani, alapvetően önáltatás. Alig hiszem, hogy valaki is biztos kiutat mutathatna a jelenlegi helyzetből, mi néhány irányt látni vélünk, de nagyon bizonytalanok vagyunk abban a tekintetben, hogy mennyi idő alatt, milyen áldozatok árán haladhatunk. Csak az lehet kiindulási alap, hogy a várható terhekkel a társadalom elé kell állni, hogy ne érjen senkit sokkszerűen pl. a legközelebbi áremelés — fejezte be Bauer Tamás.

A vita még órák hosszat tartott ezután. Háromszázan-négyszázan-ötszázan, ki tudja, hányan zsúfolódtunk össze a legnagyobb előadóban este hattól mintegy tizenegyig. A vendégek alig győzték a válaszadást, köztük a hallgatóság soraiban, egyetemünk újdonsült professzoraként jelen levő Faluvégi Lajos, akinek rendkívül rokonszenves hozzászólása és viszonyulása éppoly hangos sikert aratott, mint a vendégeké.

A reform radikális fölvállalása

Faluvégi Lajos hangsúlyozta, hogy részletes szakmai véleményét A gazdaságpolitika nagy kihívásai a nyolcvanas években címmel a TDK megnyitóján tartandó előadásában fogja kifejteni. Itt valóban csak néhány megjegyzést fűzött az elhangzottakhoz. A Reform és fordulat fogadtatásáról elmondta, hogy értesülései szerint egyre komolyabban és felelősségteljesebben foglalkoznak a politikusok a tanulmánnyal. Valóban — folytatta Faluvégi Lajos — a reform folytatásának vagy megújításának határozott, radikális fölvállalására van szükség, a társadalmi intézményrendszert is beleértve. A gazdaságpolitikát ért kritikára reagálva megjegyezte, hogy az elmúlt évtizedben minden gazdaságpolitikai akciót a tervezettnél eleve kedvezőtlenebb feltételek között kellett megvalósítani (e feltételek elemeiként utalt Faluvégi Lajos a szocialista viszonylat import-problémáira és katonai konfliktus veszélyére is). Ilyen feltételek között bizonyos fokig naivitásnak minősítette 1984. fordulópontként emlegetését, hiszen véleménye szerint akkor kényszerpályákról volt inkább szó. Néhány alapvető hiányosságát is megemlítette a Reform és fordulatnak: Valóban újra kell gondolni a tervszerűen szabályozott piacot, ami fölött eljárt kicsit az idő, de az önszabályozó piac iránti nosztalgia közgazdaságilag nincs elég jól végiggondolva a tanulmányban. Valóban szakítani kell azzal a fölfogással, ami például a népgazdasági tervben úgy jelenik meg, hogy egyszerre tíz (esetenként egymást kizáró) célt jelöl meg, de azt is tudomásul kell venni, hogy meghatározott gazdasági viszonyokba vagyunk beépülve, s ennek struktúrapolitikai és egyéb hatásait végig kell gondolni. Mindenesetre a mai vita is meggyőzhet sok mindenkit arról — fejezte be hozzászólását Faluvégi Lajos —, hogy az ilyen típusú, a teljes nyilvánosság előtt folytatott őszinte eszmecsere vihet csak előre.

Kérdések csődről, munkanélküliségről, pluralizmusról

A jelenlevők ritkán tapasztalhatóan mély demokratikus élmény részesei voltak ezen az estén. A közös gondolkodást mindvégig ehhez méltó felelősségérzet, nyugodt vélemény-, és akaratnyilvánítás, higgadt, de radikális tenniakarás jellemezte.

Főleg terjedelmi okok miatt nem idézhetjük föl az összes választ, de hadd soroljuk föl legalább a kérdéseket, amelyeket írásban nyújtottak be: Milyen lenne a teljes csőd? Ki legyen a munkanélküli, s hogy fér ez össze a társadalmi tulajdonnal? Hogyan kezelhetők a munkanélküliség térbeli aspektusai? Hogyan fogadják a politikai kapitányok a Reform és fordulatot? Pluralizálódott politikai berendezkedés milyen alternatívát tud kínálni egy választáson megbukott politikusnak? Nem kell-e attól félni, hogy túl messzire megy a reform? Mik a szociálpolitikával foglalkozókkal való vitáik legfőbb pontjai? Nem gondolják-e, hogy a következetlenül végrehajtott reform hatásosabb ellenszere az ellenzőknek, mint a nyílt reformellenesség? Képviselnek-e az utódjelöltek valamilyen reformprogramot? Van-e a Fordulat és reformnak struktúrakoncepciója? Hogyan jut el egy új koncepció a vezetéshez? Mire fordítja a gazdaságpolitika a legutóbb fölvett kölcsönöket? Mennyiben segítheti a válságból való kilábalást a külföldi tőke bevonása?...

M. G.

Duett

Fotó: Gerlei Zoltán

Hozzászólás

Az itt megfogalmazottaknak attól függően van esélyük a megvalósulásra, hogy mennyire képesek-hajlandók az emberek áldozatokat vállalni. Ahhoz, hogy ez a készség minél nagyobb lehessen, szerintem legalább két feltételnek kell teljesülnie. Először, hogy a társadalomban minél változatosabb életmódokat lehessen élni, minél változatosabb formái legyenek a fogyasztásnak, munkavállalásnak, vállalkozásnak stb. Így az emberek fontosabb szükségleteik jobb, egyedibb kielégítéséért cserébe valamennyire talán engedni tudnák a kevésbé fontosak terén. Másodszor mindezek feltételeként lehetővé kell tenni, hogy az egyének minden mások számára nyújtott teljesítményükre (a tevékenységek időtartamára, ütemezésére, tehát az időbeosztásukra) alkudhassanak. Így, ha többletteljesítmény pénzzel nem is, de legalább azzal kompenzálható, hogy a nagyobb ügyesség segítségével nyerhető időt elsajátíthatják, és bármire fordítják az egyének. Mindezek elfogadtatása ideológiai reformot igényel. Itt ugyanis az egyének társadalmi meghatározottságát nem mint valamely közösségük velük szembeni gyakorlati prioritását értelmeztük, hanem csak mint a szocializációjukon keresztül érvényesülő, a képességeikben és a szükségleteikben megnyilvánuló, nem gyakorlati meghatározottságot. Így a valóságos emberi közösségek és viszonyok az egyének folytonos konfliktusainak, alkuinak eredményeként adódtak.

K. S.

Háy László és a Kassai Munkás

A Kassai Munkás című újság megjelenésének 80. évfordulója alkalmából érdekes írás látott napvilágot E. Fehér Pál tollából, a Népszabadság 1987. március 14-i számában. Mivel úgy tudjuk, hogy a Kassai Munkás szerkesztésében részt vett egyetemünk rektora, Háy László is, ezért felkerestük Bárányné Szabadkai Évát — a PTK tudományos munkatársát, „A magyar közgazdasági gondolkodás története" tanszékközi kutatócsoport titkárát, akinek kutatási témája Háy László életútja és tevékenysége —, hogy válaszoljon néhány kérdésünkre.

— Mit tudsz mondani nekünk a Kassai Munkásról?

— E lap jelentőségével több mint félszáz cikkben foglalkoztak, de mindezek ellenére a lap története még most sem teljes. A kutatómunkát nehezíti, hogy nincs meg az 1907—1937 közt megjelent újság minden száma, a meglevők nagy része pedig igen rossz állapotban van.

A Kassai Munkás című újság 1907-ben egyszerű vidéki pártlapként indult. Az első világháború alatt betiltották, de 1918 novemberétől újra megjelent. A Tanácsköztársaság bukása után Európában ez volt az első magyar nyelvű kommunista lap és kiemelkedő szerepet játszott a 20-as évek kulturális mozgalmában is. Amikor megszűntek a KMP bécsi lapjai, a Kassai Munkás-ban jelentek meg Kun Béla, Lukács György, Hidas Antal, Illés Béla, Gábor Andor stb. írásai is.

Az újság arculatának ilyen alakulásában komoly szerepe volt annak, hogy szerkesztését és irányítását a kommunista emigráció olyan tagjai vették kézbe, mint például Jász Dezső, Mácza János, Gyetvai János stb.

A zsolnai konferencián Szlovákia szociáldemokratái kimondták a Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozást és ezek után (1920 májusától) a lap fejlécében büszkén hirdették, hogy a Kassai Munkás a III. Internacionálé lapja: három nyelven (magyarul, németül és szlovákul) írták rá, hogy Világ proletárjai egyesüljetek!

Ez az állásfoglalás egyértelműen meghatározta a szerkesztés irányát is. A szerkesztőségnek igen kényes feladatokat kellett megoldani. A szerkesztők tagjai voltak a Csehszlovák Szociáldemokrata Pártnak és így a kormánypártnak is, de ellenzékben álltak a párt jobboldali vezetőségével és nagyon élesen támadták a koalíciós kormány antidemokratikus intézkedéseit. Erről tanúskodik egyrészt a cikkek tartalma, másrészt a kicenzúrázott fehér foltok bősége is. Olyan is előfordult, amikor még a címet sem hagyták meg és a helyére csak annyit írtak oda, hogy ezt a cenzúra törölte. Utána két-három hasáb fehér folt.

A szerkesztőség védelmezte a szlovákiai és a kárpátaljai magyar lakosság érdekeit, de ügyeltek arra, nehogy ebből hasznot húzhasson a Horthy-rendszer, melynek gazságait következetesen leleplezték. A szerkesztők visszaemlékezéseiből az is kiderül, hogy egyetlen esetben sem fordult elő nézeteltérés köztük és a szlovák elvtársak között. Mindig nyomatékosan hangsúlyozták a munkásság internacionalizmusát, egységének szükségességét.

— És mit csinált volt rektorunk e lapnál?

— A lap vezetésének szálai 1920 elején az emigráns Gyetvai János — Háy László volt gimnáziumi iskolatársa, egész életén át tartó barátja és elvtársa — kezében futottak össze. Amikor Gyetvait kiutasították Csehszlovákiából (1920 májusában), akkortól Háy László — a kommunista csoport tagja — vette át ezt a munkát és végezte 1922 júniusáig. Ott-tartózkodása idején Hajmási László volt a fedőneve.

Háy László igen jó szerkesztőnek bizonyult — a keze nyoma a lap minden számán meglátszik. A témát illetően nem volt válogatós, a legkülönbözőbb témakörökből — még színikritikákat is — írt. Politikai alapállását az 1920. május 26-i számban „Tiszta osztályharcot" címmel megjelent vezércikke jelzi, melyben állást foglal a szocialista átalakulás mellett. Ugyanezt tükrözi a „Munkástanácsokat!" (1920. június 2.) és a „Munkára a tanácsokért!" (1920. július 2.) című írásai, melyekben követelte az osztályharc következetes végigvitelét, az igazi munkáshatalom, a munkástanácsok létrehozását, hogy azok előkészíthessék az ország tényleges szocialista átalakulását.

Jász Dezső egyik visszaemlékezésében olvashatjuk, hogy „amikor Háy László bekapcsolódott a szerkesztőség munkájába, ez gyökeres fordulatot hozott". Ugyanis korábban (Surányi Lajos idejében) a lap politikai vonalvezetése nem volt mentes az ingadozásoktól. A 20-as évek elején az osztályharc szempontjából a fő feladat a munkásosztály egységének megteremtése volt, a szó ideológiai, politikai és szervezeti értelmében. A szerkesztőség — élén Háy Lászlóval — különös figyelmet fordított a magyarországi politikai helyzet alakulására. Kassán az abban az időben megjelent négy magyar nyelvű lap közül a Kassai Munkás volt az egyetlen, amely mindig hitelesen tájékoztatott a magyarországi eseményekről. Természetesen nem szorítkoztak a csehszlovákellenes irredentizmus elítélésére, hanem elhatárolták magukat a magyarellenességtől is. A szerkesztőség nemcsak a száműzetésben élő magyar írók előtt nyitotta meg a publikálás lehetőségét ebben a lapban, hanem nagy figyelmet szentelt a haladó cseh írók népszerűsítésére is, így például többek között Jaroslav Hašeknek, aki az akkori kelet-szlovákiai rendőrigazgatóság vezetőjének, Jaroslav Klimának állított „örök emléket" a Svejkben.

Mint már említettem, a Kassai Munkás nagy súlyt helyezett a munkásokat közvetlenül érintő kérdésekre. A lapnak igen széles társadalmi levelezőhálózata volt és nagy népszerűségnek örvendett. Napi 20-25 ezer példány fogyott el belőle, ami rendkívül magas volt annak idején egy vidéki lap esetében.

1922. február 22-én felelős szerkesztőként Mácza János neve került a lapra, amely március 1-jétől Munkás címmel jelent meg, de ezzel csak látszólag változott a helyzet. A főszerkesztői teendőket továbbra is — 1922 júniusáig — Háy László látta el.

— Az orvosdiplomával rendelkező fiatal értelmiségi hogyan vált kommunista lapszerkesztővé?

— Erre a kérdésre röviden nem könnyű válaszolni, de megpróbálom. Az 1891-ben Jászberényben született Háy László munkásmozgalmi múltját és párttagságát 1909-től ismerték el, de ő már gimnazista korában — amikor eljutott hozzá az 1905-ös orosz forradalom híre — szocialistának vallotta magát. Ehhez nagymértékben hozzájárult az, hogy rendszeresen olvasta a Huszadik Század-ot, a Népszavát, eljutottak hozzá a szociáldemokrata párt különböző kiadványai — lelkesedett Petőfiért és Adyért. Szorgalma, érdeklődése, emberszeretete, munkabírása rendkívüli volt. Egész életén át képezte magát és még a világot járt jászberényi susztert is tanítómesterének tekintette, aki a francia és az amerikai szindikalista irodalommal ismertette meg. Amikor — társaival együtt — arra az elhatározásra jutottak, hogy a munkásmozgalomban van a helyük, világosan látták, milyen nagy áldozatokat követel ez tőlük. Sok minden kavargott a fejükben, ahogyan ő fogalmazta, „szocialistáknak vallottuk magunkat, pacifisták voltunk, jó adag jakobinus vonással". Ezt bizonyítja az is, hogy 1908 nyarán elzarándokoltak Batsányi — a „Vigyázó szemetek Párizsra vessétek" írójának — sírjához Linzbe (akkor még ott volt).

Ebben az időben került a gimnáziumba Varjas Sándor, aki már akkor képzett marxista volt. Háy László így emlékezett vissza erre: „Varjas érdeme, hogy annyira tömörítette a városban a baloldali értelmiséget, hogy megérett a helyzet a helyi szociáldemokrata pártszervezet megalakítására". Ekkor 1909 nyara volt — túl az érettségin. Így Háy László nyíltan részt vehetett a munkában, az MSZDP helyi szervezetének megalakításában, amelynek tevékenységében akkor is aktív szerepet játszott, amikor a Budapesti Tudományegyetem orvoskarán folytatta tanulmányait. Első írásai a „Jászberény" című lapban jelentek meg, melyet egy ideig Gyetvai János szerkesztett. Egyik cikkére, melyben a választói jogról írt, Budapesten is felfigyeltek és a Népszava átvette másodközlésre. Egyetemi évei alatt tagja volt a Galilei-körnek és annak szocialista szárnyához tartozott.

Az egyetemen belgyógyásznak készült. Amikor 1914-ben orvosdoktorrá avatták, a Galilei-kör tagjaként meggyőződéssel hirdette, hogy az embert sújtó bajok lelkiismeretes orvoslása nem elég, amikor maga a társadalom is nagyon beteg. Ebben a meggyőződésében erősítették azok a megrázó tapasztalatok, amelyeket katona-orvosként szerzett az első világháborúban. 1918-ig különböző hadikórházakban és az olasz fronton — megjárta Doberdó poklát is — teljesített szolgálatot. Miközben mindent megtett a katonák gyógyításáért, arra törekedett, hogy szemüket felnyitva, politikai értelemben is egészségesek legyenek. Ez a négy év kiábrándította a szociáldemokráciából és az általános választójog illúziójából.

1918-ban, amikor hazatért, Mezőtúron aktívan részt vett a gyorsan fejlődő mozgalomban. Küldöttként vett részt a Földmunkásszövetség kongresszusán, ahol ismertette a mezőtúri szervezet állásfoglalását a nagybirtok kártalanítás nélküli kisajátításáról.

Egyik szervezője volt az akkoriban megalakult orvosszakszervezetnek és a Tanácsköztársaság kikiáltása után megválasztották e szakszervezet direktóriumába.

Az 1918—19-es években két kérdésre kellett válaszolnia saját maga számára, ami sorsdöntő volt életében. Egyrészt a politikai hovatartozás, másrészt a hivatás. Sokat vívódott. A megalakuló kommunista pártba nem lépett be azonnal. Tartott a mozgalom kettészakadásától és neki, aki a polgári demokratikus illúziókon nevelkedett, idő kellett ahhoz is, hogy megértse a proletárdiktatúra jelentőségét. Amikor megértette, azonnal és véglegesen szakított a szociáldemokráciával. A Tanácsköztársaság fegyverbe hívó szavára rögtön bevonult és részt vett az északi hadjáratban a Vörös Hadsereg IX. munkáshadosztályának orvosaként.

A munkáshatalom bukását követően menekülnie kellett a fehérterror, a mezőtúri „ébredők" elől. Kizárták az egyetemi munkából, eltiltották az orvosi hivatás gyakorlásától. A történelem így eldöntötte számára a másik kérdést. A letartóztatás veszélye fenyegette, így kényszerült emigrációba és a párt megbízásából került a Kassai Munkás-hoz. 1922 tavaszán a kassai pártszervezet sorain belül a bomlás következett be. Számos régi szociáldemokrata nem értett egyet a kommunista pártvezetéssel és elhagyta a mozgalmat. Nagyjából ezek távozásával egy időben a hatóságok újra megindították az illetőségi hajszát és távozásra kényszerítették a Munkás legkiválóbb munkatársait. Így Háy László, Jász Dezső, Seidem Ármin egymás után kénytelenek voltak elhagyni Csehszlovákia területét.

Háy László rövid bécsi tartózkodás után öccse — a kommunista újságíró Háy Mihály — hívására Berlinbe utazott. Ott ismerkedett meg Varga Jenővel és kapcsolódott be a negyedévenként kiadott híres Varga-féle világgazdasági jelentések előkészítő munkálataiba. Ez azonban már nem ehhez a kérdéshez, illetve időszakhoz tartozik.

H. E.

Háború — vég nélkül

Múlt év szeptemberében hetedik évébe lépett az irak—iráni háború, amely azóta is állandó híranyaggal szolgál a sajtó számára. Az állóháborúvá vált, és hatalmas ember- és gazdasági veszteségeket okozó konfliktusnak, úgy tűnik, a sokirányú békekísérletek ellenére sem lesz vége.

Egyetemünk világgazdasági tanszékén dolgozik az iráni származású dr. Fahmi Dzsahangir, akit arról kérdeztünk meg, hogyan látja ő, innen, az eseményeket.

— A háború kitörésének indítóokairól nemcsak a hadviselő feleknek, de a konfliktuson kívül állóknak is erősen megoszlik a véleményük. Ön miben látja az ellentétek forrását?

— Először is vizsgáljuk meg a háború értékelésében kialakult verziókat. Én három fő nézetet különböztetek meg. Az első értelmében a háború *az Egyesült Államok vezette* imperialista körök uszításának az eredménye. Ezt a verziót főleg az iráni baloldal támogatja. Szerintem az elmaradottabb országokban úgyszólván „hagyománnyá vált", hogy minden kisebb-nagyobb bajért az imperializmust okolják. Ennek következtében az események igazi oka sokszor homályban marad, nem derül fény a konfliktusokban gyakran alapvető szerepet játszó belső okokra. Persze ez nem jelenti azt, hogy az iraki—iráni háborúból az imperialista körök, kiváltképp az USA nem húzott volna és nem húzna hasznot. Ez azonban egy teljesen más kérdés.

A másik nézet, amellyel néha találkozunk a szocialista országok sajtójában is, azt vallja, hogy ez *a háború értelmetlen.* Ezt én tudományosan helytelennek tartom. A történelem során minden háborúnak konkrét oka és értelme volt. Különösen egy olyan háborút, amely már több mint hat éve folyik, nem lehet értelmetlennek nevezni, mert a konfliktus mögött mindkét fél hatalmi csoportjainak konkrét érdekei rejtőznek.

Végül a harmadik verzió, amit megemlítenék, egy *Khomeini—Szaddam ellentétben* látja a háború kitörésének fő okát. Ez a megállapítás a háború vég nélküli folytatása és bármely békeajánlat visszautasítása szempontjából bizonyos mértékben helytállónak tekinthető, de a háború kitörésének okaként megjelölni hibás következtetésekhez vezethet.

Tudnivaló, hogy Khomeini 1963-tól Irakban élt száműzetésben, és itt szabadon folytathatott politikai tevékenységet, egészen 1975-ig, amikor is Algírban az iraki vezetés megállapodott a sahhal a Shatt-el-Arabról. E paktum következményeképp korlátozták Khomeini politikai mozgásszabadságát, majd 1978-ban kitiltották a vallási vezetőt Irakból. Annyi biztos, hogy a forradalom győzelme után az iráni kormány Khomeini utasítására hatalmas propagandakampányt indított Irak ellen, és egyre inkább hangoztatta, hogy *Szaddam Huszszein rendszerét feltétlenül meg kell dönteni,* sőt ezt jelenleg is a háború befejezése alapvető feltételének tartja.

Ha fényt szeretnénk deríteni a konfliktus valódi okára, akkor szerintem először a *Shatt-el-Arab jelentőségét* kell megvizsgálnunk a két ország számára. A határfolyó évszázadok óta fegyveres és nem fegyveres konfliktusok tárgya volt a két ország között. Míg Iránnak a Perzsa-öböl mentén mintegy 800 kilométeres tengeri határa van, addig a Shatt-el-Arab az Irakot a tengerhez kötő egyetlen vízi út, tehát létfontosságú Irak részére.

Irán számára a folyó stratégiai jelentősége akkor növekedett meg, amikor az ország délnyugati része jelentős olajipari központtá vált, és felépült a térség legnagyobb — évi 25 millió tonna kapacitású — *olajfinomítója Abadánban.* A folyó használatáról a II. világháború végéig három szerződést kötöttek (1837, 1913, 1937). Az utolsó értelmében a Shatt-el-Arab teljes szakaszán Irak gyakorolta a felségjogot, Irán mindössze az Abadán és Khorramsar közti mintegy hét kilométeres sávon rendelkezett a hajózási joggal. *A hajózási díjakból pedig Irak jelentős bevételre tett szert.*

A hatvanas évektől kezdve mindkét országban meggyorsult a gazdasági fejlődés, amelynek alapját a növekvő olajkitermelés és -export jelentette. *Mindkét ország a gazdaság fejlesztése mellett katonai potenciálja gyors növelésére és modernizálására is törekedett.* A fejlődés azonban *különböző orientáltságú volt.* Irak ragaszkodott tényleges állami szuverenitásához, nemzeti függetlenségéhez és antiimperialista jellegű külpolitikájához. Irán ezzel szemben igyekezett a fejlett tőkés országokkal — elsősorban az Egyesült Államokkal — szoros kapcsolatokat kiépíteni mind gazdasági, mind katonai téren.

Tehát mindkét ország magát politikailag és katonailag erősnek tartotta, és *aktuális kérdéssé lépett elő a Perzsa-öböl feletti hegemónia biztosítása.* Irán bizonyos szempontból fölénybe került és főleg az USA és Nagy-Britannia támogatásával arra készült, hogy szubimperialista szerepet töltsön be a térségben. Erről tanúskodik az öböl három kis szigetének megszállása, vagy az omani Dofar nemzeti felszabadítási mozgalom katonai erővel történt elfojtása. Ilyen körülmények között Irán 1969-ben egyoldalúan érvénytelenítette az 1937-es szerződést.

Irán katonai pozíciója eközben tovább erősödött — nem utolsósorban a 45 ezer amerikai katonai tanácsadónak és a hatalmas fegyverkezési kiadásoknak köszönhetően —, sőt az irániak az Irakban élő kurdokat is kihasználták céljaik érdekében. Mindez arra vezetett, hogy az *iraki kormány iráni nyomás alatt aláírta az 1975-ös algíri szerződést,* melynek értelmében *a két ország közti határ a Shatt-el-Arab közepén húzódik, és a hajózási bevételek is megfeleződnek.* Ezt Irak kezdettől fogva igazságtalannak tartotta, mert hatalmas hajózási bevételektől esett el, és emellett nyugtalanította Irán katonai befolyásának növekedése az arab térségben.

Az 1979-es iráni forradalom, és az azt követő fejlemények reményt keltettek az iraki vezetésben a korábbi status quo helyreállítására. Hiszen az új iráni kormányzat lépései az iráni katonai erő gyors ütemű meggyengüléséhez vezettek. Itt gondolok az amerikai tanácsadók kitiltására, a főtisztek kényszernyugdíjazására, bebörtönzésére, és számos főtiszt fizikai megsemmisítésére. Lényeges mozzanat, hogy az iraki támadás küszöbén újonnan mintegy 600 iráni katonatisztet felkelésre való készülés vádjával bebörtönöztek, és közülük majdnem 180-at kivégeztek. Ilyen körülmények között az iráni hadsereg tisztjeinek körében teljes volt a bizonytalanság és a félelem.

Szerintem ezeknek az eseményeknek a hatása döntő volt az iraki hadsereg Irán nyugati tartományai elleni támadása *időpontjának meghatározásában.* Ugyanakkor ezt a lépést a Khomeini-kormányzat Irak- és különösen Szaddam-ellenes propagandakampánya, a naponta ismétlődő incidensek, és az Irakban élő síiták uszítása meggyorsították. (A háború kitöréséig 242 határincidensre került sor.)

— Áttérve a mára, milyen hatása lehet az amerikai fegyverszállításoknak a háború menetére?

— Mint ismeretes az iráni hadsereg fegyverzetének jelentős része amerikai eredetű. Irán a háború idején általában meg tudta szerezni, akár illegálisan is a szükséges alkatrészeket, valamint a különböző típusú fegyvereket az úgynevezett szabadpiacon, vagyis a fegyvercsempészettel foglalkozó társaságoktól. Ezt nemegyszer elismerte számos iráni vezető is. Az iráni hadsereg fegyverzetén tehát nem sokat változtat az amerikai szállítmány, amely körül olyan nagy a botrány.

Irán háborús taktikája egyébként sem a fegyverzeten, hanem az úgynevezett „emberi hullám" taktikán alapul. Ennek célja az, hogy minden irakival szemben legalább 4 iráni katona álljon. Az iráni katonai vezetés szerint így lehet ellensúlyozni az iraki technikai fölényt, és győzelmet aratni. Nem véletlen az, hogy az irániak fiatal gyerekekkel „számolják fel" az aknamezőket, akik Allah és Khomeini nevében tépetik darabokra magukat. A Teheránban megjelenő Ettelaat nevű újság szerint újabban a gyerekekkel egy takarót tartatnak a fejük fölé, hogy ha felrobbannak, testük darabjai ne repüljenek szét annyira, hogy azokat ne lehessen összeszedve a hátországba küldeni szüleiknek. A gyerekek pedig egy-egy kulcsocskát viselnek nyakukban, amely a paradicsom kapuját hivatott számukra kinyitni...

A rendszer ideológiájából következik, hogy ennek a háborúnak nincsenek halottai, csak mártírjai.

— Egyáltalán kinek áll érdekében még így is folytatni a háborút?

— Azoknak a rétegeknek, csoportoknak, sőt személyeknek, amelyek hatalmas jövedelmekre tesznek szert a háború folytatása révén. Ezen belül például a kereskedelmi burzsoáziának. Az export- és importjogot kezében tartó kereskedelmi burzsoázia mesterséges áremelkedéseket, áruviszatartással és spekulációval gyakran áruhiányt idéz elő, és ily módon hatalmas nyereségre tesz szert.

A másik réteg, amely a háború haszonélvezője, a fegyvervásárlásokban részt vevő csoportok és személyek, amelyek között nemritkán találkozunk számos vallási személyiséggel is. A fegyverek és alkatrészek kerülő úton történő beszerzése kimeríthetetlen meggazdagodási forrást jelent az ilyen ügyek lebonyolítói számára.

A másik ok, ami a háború gyors befejezése ellen hat, az a tény, hogy jelenleg a politikai vezetés minden bajért a háborút okolja, így annak befejezése fényt deríthet a hatalom tehetetlenségére az ország súlyos gazdasági, társadalmi gondjainak megoldásában, amely maga után vonhatná a jelenlegi vezetéssel szembeni ellenállás növekedését és a politikai hatalom pilléreinek meggyengülését.

— Mekkora az az erő, amely a háború mielőbbi befejezése mellett hat?

— Addig, ameddig az iraki katonai erők megszállva tartották Irán nyugati területét, a politikai vezetés a „háború a győzelemig" jelszavával összekovácsolta a nép különböző rétegeit és csoportjait, függetlenül azok politikai hovatartozásától. De amióta az iráni hadsereg átlépte az iraki határt, a fenti jelszó fokozatosan elvesztette az előző értelmét. Ebben különös szerepe van az Irán által indított, és mindig eredménytelenül végződött nagyméretű katonai támadásoknak, amelyek minden alkalommal az iráni fiatalok több tízezreinek életébe kerültek. Ezek a körülmények a háborúellenes erők gyors növekedéséhez vezettek, még a jelenlegi katonai vezetést fanatikusan támogató néptömegek között is.

Ugyanakkor a kormányzaton belül is létezik, és fokozatosan növekszik egyfajta ellenzék. Sokszor hangzanak ma már el háborúellenes beszédek a parlamentben, annak ellenére, hogy be van tiltva minden, a háború befejezése mellett tett nyilatkozat, és nemritkán háborúellenes megmozdulásokra is sor kerül Teheránban és más nagyvárosokban. A háború befejezése mellett szóló másik jelentős indok Irán egyre súlyosabbá váló gazdasági és pénzügyi helyzete. Erről egy másik alkalommal szeretnék beszélni.

Nagy Gábor

Az elven kell változtatni a centralizált rendszer javítása helyett

Vita egyetemünk reformjavaslatairól

(Folytatás az 1. oldalról)

vések. Mint mondta, keresletorientált tervezést kellene folytatni, amelynek azokból a nagy társadalmi közfogyasztásokból kellene kiindulnia, amelyek jól tervezhetők. A jelen konkrét problémáira térve élénk reagálást váltott ki a jelenlévők körében az a megjegyzése, hogy a mostani válság feoldását szovjet finanszírozási forrásokra támaszkodva kellene, lehetne leginkább áthidalni, amely mögött az az érdekeltség munkálna, hogy a problémák kezelésének halogatása akár társadalmi krízissé szélesítheti ezeket. Befejezésül elmondta, hogy a kisválltalkozás intézményét meg kellene szabadítani azoktól az ideológiai korlátoktól, amelyek a vállalkozást feleslegesen bizonytalanná teszik, s így lehetetlenítik. Ez politikai döntést igényel — tette hozzá.

HETÉNYI ISTVÁN (az NTI címzetes egyetemi tanára) hozzászólásában többek között a tervezés problémájához is kapcsolódott. Mint mondta, a tervezés, illetve a tervhivatal nem lehet a szocialista társadalom hajtóereje. Ezek a „pedál", a „kormány" nagyon fontos szerepét tölthetik be, igaz, nagyon óvatosan kell bánni velük. Nem igaz az — mondta —, hogy egy gazdasági tevékenység attól válik tudatosabbá, hogy magasabb szinten végzik, hogy elsősorban nem a piaci követelmények determinálják. A Pénzügyminisztérium vagy az Országos Tervhivatal működésének kétharmada spontán irányításnak nevezhető, mivel körülbelül ilyen arányban nem mérlegelhető előre, hogy egy-egy döntés milyen 4-5 előre nem látható mellékhatással jár. Részben reflektálva Mandel Miklósnak a kisvállalkozások ideológiai elismerésére vonatkozó megjegyzésére, felvetette a tulajdon problémájának elméleti-gyakorlati rendezetlenségét. A vállalatirányítási reformmal kijelölt vállalati vezetés nem tekinthető tulajdonosnak, hiszen a vállalati szféra központi irányítása, a szigorú jogi szabályozás nem változott az elmúlt években. Amíg nincs racionális tulajdonlásra épített intézményrendszere a gazdaságnak, addig a piacon való racionális viselkedés is illúzió.

FALUVÉGI LAJOS (a pénzügy tanszék címzetes egyetemi tanára) a gazdaságpolitika korlátainak és lehetőségeinek kellő figyelembevételét hiányolta az anyagból. Nem lehet a világpiaci nyitást fokozni a vállalatok jelenlegi felkészültsége mellett, illetve amíg nincs egy letisztult struktúrapolitika, amely elszakad az ágazati részérdekektől. Véleménye szerint nagyobb teret kellene kapnia a javaslatokban az ország és a KGST viszonyának. Amíg hazánk gazdasági produktumának fele a KGST-piacra kerül, illetve a bekerülő termékek fele onnan származik, amíg egyes termékcsoportok összekapcsolódnak e munkamegosztási rendszerben (például az autóbusz a búzával), addig egy reformjavaslatnak legalábbis a következő öt-nyolc évben adottságként kell számolni e viszonyrendszerrel. A fejlődés alapproblémája — tette mindehhez hozzá — az, hogy a gazdaság, a vállalatok tudnak-e exportorientáltan fejlődni. Ennek szorító kényszeréről szólva a jelenlegi munkahelyére utalt, ahol azt tapasztalta, hogy azok a vásárlók, akik megvennék a magyar termékeket, fizetésképtelenek, azokon a piacokon viszont, ahova a hazai export szeretne betörni nem képesek a magyar vállalatok megfelelő színvonalú teljesítménnyel megjelenni.

TÍMÁR JÁNOS (munkagazd. t.) két vezérszó köré csoportosította mondanivalóját. Ezek: a politika és a tulajdonviszony. A politika vonatkozásában a kérdés többek között az, hogy a párt hogyan gyakorolja a hatalmat, nyíltabbá teszi-e hegemón szerepfelfogását. A politika legfelsőbb szintjén kellene kinyilvánítani, felvállalni a reform szükségességét ahhoz, hogy az ország konzekvensen megindulhasson a jelenlegi súlyos helyzetéből kivezető úton. A tulajdonnal kapcsolatban annak a véleményének adott hangot, hogy a gazdaság addig nem tud kilépni a lényegéből fakadó, alapvetően központi irányítást igénylő működéséből (akár tervutasítások, akár szabályozók útján valósul ez meg), amíg a szocialista tulajdont az állami tulajdonnal azonosítjuk, amíg ez a szocialista állami tulajdon minden mást eliminál. Megjegyezte, hogy sajnos a szakirodalomban eddig nem talált egy ezt felváltani tudó, jobb formára vonatkozó elképzelést, de megfontolandó, hogy az NDK gazdaságában a magyarénál jóval nagyobb arányú a magánszektor, ami az NDK politikájának „nagy szigorral érvényesülő szocialista jellegén" mit sem változtat.

IVÁNYI ATTILA (ipargazd. t.) főként szűkebb érdeklődésének megfelelően a vállalati műszaki fejlesztés kérdésköréhez szólt hozzá. Súlyos problémaként vetette fel, hogy a KGST-országok közt nincs a mikroelektronikai kutatás és termelés terén megfelelő munkamegosztás. Mindenki a maga szilíciumvölgyét akarja kifejleszteni, ami persze lehetetlen, s ráadásul szétforgácsolja az energiákat. A szocialista országoknak még a mikroelektronikai rendszereiket, moduljaikat összefoglaló katalógusuk sincs, ami kétségbeejtően nehézzé teszi a vásárló helyzetét. Félő, hogy napjainkban a biotechnológia terén hasonló torz fejlődés bontakozik ki. Meg kell oldani azt a problémát is, hogy a vállalatok túlzott anyag-, energia- és rezsiköltségei elveszik a pénzügyi forrást a műszaki fejlesztéstől. Belátva, hogy az erős exportkényszer a gazdaság mai helyzetében elkerülhetetlen, felhívta a figyelmet ennek arra a káros mellékhatására, hogy a technikai fejlődés szempontjából végzetes lehet, mivel szinte lehetetlenné teszi a fejlett technológia importját.

MÁRIÁS ANTAL (szervezés t.) hangsúlyozta, hogy a reform nemcsak gazdasági, de elsősorban társadalmi-politikai kérdés. A politikának tudomásul kell vennie, hogy a gazdaság öntörvényű rendszer, feltételeket, követelményeket szab a politikai vezetés számára is, hogy maga is belép a politika sáncai mögé. Azt is be kell látnia a politika irányítóinak, hogy a jelenlegi társadalmi helyzet nem egy jól strukturált probléma, amit egyszerűen meg lehet oldani. Ez a szituáció olyan kezelést igényel, ahol a követendő irányokat egyik lépésről a másikra lehet megtalálni.

SZALAY LÁSZLÓ (jogi t.) arra hívta fel a figyelmet, hogy a jelenlegi helyzet válságkezelő központi beavatkozást igényel, mégha ez fékezi, késlelteti is az elkerülhetetlen reformlépéseket. Az fontos azonban, hogy az állam kulturált, jogilag formalizált módon nyúljon bele a gazdaságba, ahogy ezt a kifinomult jogrendszerű nyugat-európai országokban teszi.

BÁNFI TAMÁS (pénzügy t.) többek közt a tervezetten 1988-ban bevezetendő új adórendszer társadalmi-politikai vonatkozásairól is beszélt. Mint mondta az olyan részletkérdésnek tűnő pénzügyi döntések, mint hogy mekkora évi jövedelemszintig legyen adómentes az állampolgárok jövedelme, hogy milyen lépcsőkben, milyen százalékponttal ugorjon az adókulcs, társadalmi rétegek életszínvonalát érintő, következésképpen súlyos problémák, amelyekben a döntéseket a politika nem háríthatja el magától. Véleménye szerint a reformlépések kidolgozását ki kellene venni a partikuláris érdekektől természetesen áthatott államigazgatási szervek kezéből, és független testületekre kellene ruházni azokat.

KOVÁCS ISTVÁN (az Economox elnöke) mint gyakorló vállalkozó a kisvállalkozásokról beszélt. Elfogadhatatlannak tartja e gazdasági formák voltaképpen „semmilyen" megítélését. Nincsenek jogi, politikai garanciái működésüknek, pedig világtendencia, hogy a kis gazdasági formák élenjárnak az innovációban, és hogy fel tudják szívni a nagy szervezetekből kiszelektálódott munkaerő egy részét.

KOVÁCS SÁNDOR (szervezés t.) a vitaanyagot értékelve úgy vélte, hogy nem baj, ha a konkrét javaslatok hátterében modell szintű értékelés is helyet kap. Ez a dokumentum az egyetemen folyó gondolkodás egy pillanatfelvétele és ha szellemileg felvetődnek az eddigi gazdasági-politikai-társadalmi szocializmusmodellre vonatkozó megállapítások, akkor azoknak helyet kell kapniuk egy ilyen írásos anyagban. Ha felvetődik, ki kell mondani akár azt a megállapítást is, hogy a centralizált rendszer módosítása helyett, a rendszer elvén kellene változtatni. A jelenlegi helyzet kulcskérdésének azt az anyagban is megjelenő kijelentést tartotta, hogy ma már a politikai rendszer változása nélkül a gazdaságban nem lehet továbblépni.

CSÁKI CSABA rektor csatlakozott ehhez a megállapításhoz, majd szűkebb szakterületére, a mezőgazdaságra térve megemlítette, hogy napjainkban már e szférában is felvetődik a „hiányzó termék" kérdése. Nem a finanszírozási források hiánya jelenti a fő gondot, hanem az, hogy nincsenek jól eladható termékek, akár olyan látszólagos részproblémák, mint a megfelelő csomagolás hiánya stb. miatt.

TÓTH TAMÁSNAK (külker t.) és **VERESS JÓZSEFNEK** (vállalatgazdasági kutatócsoport), az anyag szerkesztőinek megjegyzéseivel zárult le a vita. A résztvevők megállapodtak abban, hogy a tanszéki anyagokat és a szóbeli vitát egy rövidebb javaslatban összegzik, és ezt küldik el az MSZMP KB számára. Végül Harsányi László, a pártközpont képviselője ígéretet tett arra, hogy a legfelsőbb szintű döntések előtt, a gazdaságfejlesztési alternatívák előkészítésébe, a javaslatok bírálatába a mostanihoz hasonló módon bevonják egyetemünk oktatóit.

★

A gazdasági reform elvi és gyakorlati lépéseire vonatkozó javaslatokat végül is egy 60 oldalas tanulmányban foglalták össze a szerkesztők. Ez két háttéranyaggal egészül ki, a tud .szoc. tanszéknek a társadalmi-politikai értékek változását áttekintő 8 oldalas munkájával, illetve a szocioiógia tanszék 50 oldalnyi alapos társadalomelemzésével.

A reformjavaslatok első fejezete azokkal a társadalmi és politikai feltételekkel foglalkozik, amelyek függvényében érvényesülhet a gazdaság elvrendszerének önállósága, öntörvényűsége. E fejezet konklúziója, hogy a társadalmi és politikai reform deklarált felvállalása nélkül nem lehet sikere a gazdasági reformnak.

A második rész a gazdaságirányításra vonatkozó javaslatokat öleli fel. Itt szó van a többszektorúság kérdéséről, a társadalmi rezsiköltségekről (hangsúlyozva, hogy az oktatás és az egészségügy nem tartozik ezek közé), de ezeken kívül még sokminden másról is. A tervezett személyi jövedelemadó-rendszerrel kapcsolatban a tanulmány rámutat, hogy az adókulcsemelkedés túlzott progresszivitása a legkreatívabb rétegeket sújthatja.

A harmadik fejezet a részterületekre vonatkozó javaslatokat foglalja össze. Ezeket az exportorientáltság erősítésének igénye, az ehhez szükséges feltételek keresése köti össze.

Az MSZMP KB részére készült reformjavaslatokat politikai ajánlásokkal is kiegészítették. Ezek többek között megfogalmazzák: „Javasoljuk a Központi Bizottságnak a XIII. kongresszuson elfogadott társadalmi-gazdasági program szinte teljes körű közbülső értékelését. (...) Sürgetőnek tartjuk, hogy a párt (...) saját hatáskörébe vonja társadalmi-gazdasági rendszerünk korszerűsítésének alapozó-előkészítő munkáját."

K. S.

BESZÉLGETÉS KISS ARTHURRAL

A „Történelmi utunk és a közgondolkodás" című szekció munkájáról

— Milyen érdekes vitákra került sor? — kérdeztük meg Kiss Arthurt, a filozófia tanszék vezetőjét, aki részt vett a „Történelmi utunk és a közgondolkodás" c. szekció munkájában.

— Balogh Sándornak és Szabó Bálintnak — a közismert történészeknek — a koalíciós időszakkal, a népi demokráciával foglalkozó tanulmányaival kapcsolatban merült fel Ránki György észrevétele, hogy a külpolitikai háttér — a sztálinizmus — figyelembevétele hiányzott az említett írásokból. Egy másik hozzászóló — Lipkovics K. — részben vitatkozott azzal, hogy csak ezzel az egy okkal egészíti ki a képet. Ő ehhez még az USA által kezdeményezett hidegháború tényezőjét is hozzásorolta.

A második vitatéma az ún. ötvenes évek voltak, ahol a hozzászólók között konszenzus jött létre azzal kapcsolatban, hogy az okokat differenciáltabban és mélyebben kell feltárni, az országos személyi kultusz, azaz a helyi megnyilvánulások elemzésével, vagy akár a párthatározatok tartalomelemzésével, mint ahogy egyik kutató ezt meg is tette.

Végül vitatéma volt a szocializmuskép problémája is. Halay Tibor szerint ma nincs egységes szocializmusképünk, a társadalomkép vonatkozásában inkább beszélhetnénk erről. Hogyan lehetne definiálni a szocializmuskép fogalmát — kérdezte meg H. Varró Rózsa. Az ő véleménye szerint a szocializmusképen a köznapi tudatban élő szocializmus elképzeléseket kell érteni. Simon Péter hozzászólásában részben bírálta azt, hogy a szocializmussal kapcsolatos téves elképzeléseket hibásan és manipulatív céllal problémamentesítik azzal, hogy a klasszikusok állításaiként tüntetik fel őket. Ezek valójában a marxizmus—leninizmus nézeteit meghamisító tételek voltak, melyekért hibás a klasszikusokat elmarasztalni. Ezzel összefüggésben szólt Pach Zsigmond Pál arról, hogy a marxizmus alapműveinek egységes gondolatai máig érvényesek, de őket nem kánonként kell kezelni, hanem történelmi kontextusban kell útmutatásaikat figyelembe venni. Tálas Barna koncepciója szerint a létező szocializmusok egy preszocialista állapot megtestesítői, mivel nem a szerves fejlődés útját futották be. Pach Zs. Pál ezzel vitatkozva megállapította, hogy a kapitalizmus országainak túlnyomó többsége sem futotta be a szerves fejlődés útját, ott is megfigyelhető a különböző fejlődési szakaszok feladatainak egymásra torlódása, lerövidített megoldási folyamata. Ez a folyamat figyelhető meg a szocializmus eddigi fejlődése során is. Ha annak a fejlődésnek a menete nem másítja meg az átalakulás kapitalista jellegét, akkor az a szocializmus esetében is igaz, anélkül, hogy vitássá tenné ennek az átalakulásnak a szocialista jellegét.

— Ön mit kívánt elmondani „A felszabadulás utáni magyar történelem az antikommunista propagandában" c. tanulmányával a szekcióban?

— Hozzászólásomban arról írtam, hogy az utóbbi időben a történelem iránti érdeklődés megnőtt. Ehhez kapcsolódik a mai antikommunista propaganda. Az antikommunista irodalmat a polgárin-kispolgárin belül különítettem el,

Mint már hírül adtuk, az országos elméleti tanácskozáson Szegeden egyetemünk több oktatója tartott előadást. Ezúttal Kiss Arthurt kérdeztük meg a konferencián szerzett tapasztalatairól és előadásáról.

ugyanis írásomban arra is fel kívántam hívni a figyelmet, hogy nem minden polgári-kispolgári történelmi interpretáció antikommunista, még ha — a jellegéből fakadóan — egyes kommunista- és szocialistaellenes állásfoglalásokat fogalmaz is meg. Az antikommunista történetíráson, irodalmon olyan történeti interpretációkat és irodalmat értek, amelyeknek kifejezett és elsődleges céljuk nem annyira a történelem korrekt, objektív tükrözése, hanem az, hogy a közelmúlt történetének sajátos értelmezésével a létező szocializmust sokoldalúan és minden lehetséges módon, közte a történelemre való hivatkozással is diszkreditálják. Ennek érdekében nem riadnak vissza a tudatos történelemhamisítástól sem. Az antikommunista irodalomnak két típusát, egy leíró-értékelőt (pl. Mérai T., Bibó I., Kovács I., Hegedüs A. memoárjai) és egy értelmező jellegű, általános politikai tárgyalási móddal rendelkező (pl. Konrád—Szelényi: Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz, Fehér—Heller—Márkus: „A szükségletek feletti diktatúra c. írásai) típusát különböztettem meg. Az antikommunista propaganda főleg három eljárással operál: 1. régiótörténetbe süllyeszti el az önálló magyar történelmet, 2. történelmi folyamat hamis interpretálásával (pl.: a felszabadulás egyenlő megszállással, az MDP hatalomra kerülése egyenlő puccsal stb.). 3. hamis történelmi analógiával (pl.: az 1956 utáni korszak olyan mint a kiegyezés kora). Mindezek az interpretációk kifejezetten politikai indíttatásúak és ellenséges politikai célokat szolgálnak.

— Miért jelenthet ez a propaganda veszélyt?

— Tény az, hogy a dolgozó tömegek történelmi tudatának formálására irányuló marxista tevékenységünk még nem ellensúlyozza kellőképpen ezt a propagandát. Közelmúltunk történetének elemzése és — főleg — helytálló megállapításainak „aprópénzre váltása", a politikai harc szükségleteinek és nyelvezetének megfelelő széles körű elterjesztése messze elmarad az ellenséges kihívás által támasztott követelményektől. Ez a helyzet azonban nem tartható fenn soká. Egy ország történetének ellentétes alapokon nyugvó kettős interpretálása, kétféle, egymást kizáró és ugyanakkor egyaránt az autentikus magyarázat igényével fellépő történelemértelmezés az adott társadalom történelmi tudatában sajátos tudathasadást válthat ki. Ennek következménye pedig az lehet, hogy a jelent megelőző és a mát megalapozó, a párt, a szocializmus elkötelezett erői által vállalt múlt jogosságának, legitim jellegének elvitatása a jelenlegi politika jogosultságának a megkérdőjelezésére, és a legitim voltába vetett hit megrendülésére vezethet.

A létező szocializmus problémái, hibái vagy mulasztásai eredményeképpen — különösen a fiatal értelmiségiek, egyes vallási közösségek hívő tagjai között és másutt is — újraéledhet az az elméleti-politikai beállítottság, amely egy jobboldali politikával való akár akaratlan egybeesést is lehetővé tesz...

Végül, a létező szocializmus gondjai és kudarcai nyomán ismételten és ösztönösen is jelentkezhet több embernél az az érzés, „valahol utat tévesztettünk". Ennek kapcsán kialakulhat bennük az a szándék, hogy a történelmi múltba visszatekintve, megkeressék azt a pontot, ahol ez az útvesztés bekövetkezett.

— A tanulmányában olvasottak alapján úgy tűnik nekem, hogy ön a jelenlegi szocializmussal kapcsolatban válságról is beszél.

— Írásomban arra is fel kívántam hívni a figyelmet, hogy ennek a történelmi tudattal összefüggő fontos kérdéskörnek a tisztázása nem utalható csak az ideológiai küzdelem területére. Az eredményes megoldásra vezető út csak a szocializmus ökritikája lehet. Annak, hogy — mint írom — az antikommunista propaganda az adott társadalom történelmi tudatában sajátos tudathasadást válthat ki, társadalmi, politikai okai is vannak. A jelenlegi nemcsak gazdasági válság, hanem össztársadalmi jellegű is. Ezért ebből a nézőpontból kell vele szembenézni. Ezt a problémát meg kell oldani ahhoz, hogy a történelmi tudat antikommunista manipulálásának leleplezésével a történelmet adekvátan tükröző saját álláspontunk általánossá válhasson.

Hudra Árpád

Amikor a hegy jön Mohamedhez...

...És a hegyet úgy hívják: magyar számítástechnika. A téma talán némelyekben ambivalens érzelmeket kelt, többen talán tovább lapoznának, ezért itt, a kezdet kezdetén leszögezzük, hogy az alábbiakban nem holmi technokrata agitációba kezdünk. A Közgáz AIESEC-csapata március 29. és április 5. között, nemzetközi diákcentrumot rendez, melynek címe Magyar szoftver és kreativitás 1987. A szeminárium ideje alatt számítástechnikai kiállítás nyílik egyetemünk aulájában, ezen 15 hazai cég mutatja be kutatási-fejlesztési eredményeit. A rendezvénynek kettős a célja: egyrészt, hogy a hozzánk látogató mintegy 80 külföldi egyetemistának minél részletesebben bemutassuk a magyar számítástechnika helyzetét és eredményeit, másrészt szeretnénk, ha ezeket a közgázos hallgatók közül is minél többen megismernék. Neves hazai számítástechnikai szakemberek tartanak majd angol nyelvű előadásokat. A kiállítás március 31. és április 2. között tart nyitva, kedden és szerdán 10—18 óra között, csütörtökön délelőtt 10-től déli 2-ig.

Barta Csaba—Hévízi Tamás

Láthatár

A VALÓSÁG 1987/1-es számának fontos tanulmánya ANDORKA RUDOLF: A NÉPESEDÉSPOLITIKA LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI című írása.

„A születésszám kérdése az utóbbi években ismét a közfigyelem középpontjába került hazánkban, miután *1981 óta a halálozások száma nagyobb a születésekénél.* Ennek következtében *1981-től 1985 végéig 72 ezerrel csökkent az ország népessége. A legújabb népesség-előreszámítások szerint 2001-ig 370 és 600 ezer közötti népességcsökkenésre lehet számítani.* (...) Körülbelül 1960 óta az éves születésszámok (az 1974—1977-es évek kivételével) alacsonyabbak annál, mint amennyi a szülői nemzedékek egyszerű reprodukciójához szükséges lenne. (...)

Az alacsony gyermekszám *nemcsak bennünket foglalkoztat, hanem az összes fejlett ország demográfusait és közvéleményét.* Ellentétben ugyanis az 1960-as évek első felével, amikor (Romániával együtt) egyedül álltunk az alacsony termékenységi mutatók terén, a fejlett országok nagy részében még javában folytatódott a „bébi-hullámhegy". ma (Albánia, Lengyelország, Írország, Izland, és a Szovjetunió kivételével, az utóbbi esetben azonban csak az ázsiai köztársaságok magas termékenységének köszönhetően) *majdnem minden fejlett társadalomban kisebb az átlagos gyermekszám, mint amennyi az egyszerű reprodukcióhoz szükséges lenne.* Az 1980-as évek első felében *természetes fogyás következett be az NSZK-ban és Dániában, a többi ország is csak azért kerülte el ezt, mert a jelenlegi fiatal szülők nemzedéke nagy létszámú, a bébi-hullámhegy végén született.* (...)

A magyarországi helyzet reális értékeléséhez érdemes idézni a következő tényeket: *1984-ben a családi pótlék, a gyermekgondozási segély, a terhességi-gyermekágyi segély és anyasági segély együttes összege a nemzeti jövedelem 3,1 százalékával, az állami költségvetési kiadások 4,3 százalékával egyenlő és ez az arány 1980 óta kissé csökkent. Ezzel szemben a nyugdíjakra fizetett összeg a nemzeti jövedelem 10,4 százalékával volt egyenértékű,* és 1980 óta elég lényegesen (9,6 százalékról) nőtt. Tehát például *a gyermekes családoknak nyújtott társadalmi jövedelmek megkétszerezése esetén is még mindig alig több mint felét tennék ki a nyugdíjakra kifizetett összegnek.* (...)

A jó és eredményes

népesedéspolitika

egyik legalapvetőbb feltétele, hogy bizonyos nemzeti egyetértést sikerüljön kialakítani körülötte. (...)

Ez az egyetértés a következő kérdésekben kellene, hogy kialakuljon: 1. a *jelenlegi alacsony gyermekszám következtében távlatilag súlyos gazdasági és társadalmi problémák fognak kialakulni, 2. szükség van pro-natalista népesedéspolitikára,* mert a gyermekszám magától aligha fog felemelkedni, 3. célként azt lehetne kitűzni, hogy *az egyszerű népességreprodukcióhoz szükséges gyermekszámot érjük el,* tehát hosszú távon *elkerüljük a népességszám fogyását,* 4. a népesedéspolitika ne alkalmazzon olyan kényszerítő eszközöket, amelyek a családokat nemkívánt gyermekek megszületésére indítják, 5. a gyermekes családoknak adott, *jelentősebb anyagi segítségtől várható a gyermekszám felemelkedése* a célul tűzött szintre, 6. a gyermekes családoknak juttatott társadalmi jövedelem *hozzá fog járulni a munkateljesítményektől független jövedelmi különbségek csökkentéséhez."*

Az IFJÚSÁGI SZEMLE 1986/6-os számában — *Szabó Máté, Szilágyi Ákos, Bessenyei István, Boros László* és mások fontos írásai mellett — olvashatjuk HARCSA ISTVÁNNAK, a Statisztikai Hivatal osztályvezetőjének írását A FIATALOK LÉTHELYZETE ÉS A REFORM MINT LÉTKÉRDÉS címmel.

„A fiatal generációk anyagi-egzisztenciális helyzete jelentősen romlott. Kimutatható, hogy ezt a tendenciát alapvetően a főbb társadalmi és gazdasági folyamatokban bekövetkezett kedvezőtlen változások idézték elő. Ezek a kedvezőtlen folyamatok a fiatalokat közvetlenebb és erőteljesebb formában érintették."

A tanulmány ismerteti, hogy az extenzív fejlődés folytán kellő hasznosulás híján

a szellemi potenciál jelentős része leértékelődött.

S így *„joggal merül fel a kérdés, hogy érdemes-e magasabb iskolai végzettséget szerezni.* A tények ugyanis azt mutatják, hogy *az érettségizettek tömegesen csak a fizikai pályára juthatnak.* (...) A fiatal generációk számára a mobilitás mint *a társadalmi felemelkedés csatornája fokozatosan »bedugult«.* (...) A fiatalabb, 35 éven aluli vezetők között hasonló mértékű (egyharmad körüli) a felsőfokú végzettségűek aránya, mint az idősebbek között. Ez a tény társadalmi szinten azt jelzi, hogy a vezetői *káderkiválasztásban az ötvenes-hatvanas években kialakult mechanizmusok továbbra is hatnak.*

Mindez arra utal, hogy a társadalom és a gazdaság *»túlérett« extenzív pályán sok tekintetben ugyanazokat a köröket rója, mint a korábbi időszakokban,* és a közvetlen hatásokat tekintve *ennek egyik »első számú vesztese« éppen a fiatal generáció".* Ezt követően a szerző a reálbércsökkenés a szociális juttatások jelentős reálérték-csökkenése, a kényszerű túlmunka, *a katasztrofális lakásáremelkedés elsősorban a fiatalok szempontjából negatív hatásait vázolja.*

Mindebből a szerző az átfogó reformok, prioritás-változások égető sürgősségére következtet.

Szintén az 1987/1-es VALÓSÁG-ban olvasható HERÉDI ISTVÁN: A KLASSZIKUS ÉS A MODERN SZOCIALISTA ÚJRATERMELÉSI MÓD (GAZDASÁGI-TÁRSADALMI REFORMUNK ELMÉLETÉHEZ) című írása.

„Egyidejűleg léteznek, *működnek a centralizáció, társadalmasítás, valamint a decentralizáció és a partikularitás hajtóerői.* (...) Úgy tűnik számomra, hogy a modern gazdaság szocialista változata — kereteit tekintve önszabályozó újratermelési modell irányába mozdul el, egymást kontrolláló és

egyenrangú újratermelési módok modellje,

amelyben a gazdasági folyamatokat dominálóan (egy nem múlt századi víziókra épülő) piac szabályozza, de *a piaci szabályozást egy permanens és intézményesített érdekegyeztetés folyamatosan korrigálja és az ehhez a korrekcióhoz szükséges területeken redisztributiv eszközrendszert teremt — a társadalmi-gazdasági viszonyok újratermelésének minden szférájában.* (...) Minden bizonnyal permanens *konfliktusszituációkkal kell számolni* s ezért is e konfliktuskihordáshoz a társadalmi összeütközéseket intézményes keretekbe szükséges foglalni. Nem gondolhatom tehát komolyan, hogy az államszocialista gazdasági modellhez művi úton hozzárendelt idillikus állapot helyébe léphetne valamiféle piaci önszabályozás idillikus viszonyrendszere. Korántsem! Azt viszont remélem — sőt bízom is ebben —, hogy *egy plurális szerkezetű gazdasági-társadalmi újratermelési mód képes lesz arra, hogy felszabadítsa* a társadalom méhében rejlő — ma még jórészt fogva tartott — *emberi termelőerőt* s arra is, hogy azt megszelídítse, amennyiben át akarja törni érdekeink kereteit."

B. K. T.

Azok a hetvenes évek...

Szakács Sándor március 9-én a Társadalomtudományi Klubban az — általa idézőjelbe tett — „1970-es évek" magyar gazdaságának történetéről tartott vitaindító előadást, majd kérdésekre válaszolt. Néhány gondolatát az alábbiakban idézzük fel.

A hetvenes évtized *nem tekinthető önálló periódusnak* — mondta. — *Első harmadafele a hatvanas években elindított reformfolyamat továbbvitelének, majd megtorpanásának, második fele a nyolcvanas évek drámai előjátékának tekinthető.*

A reformban való gondolkodás kezdetét (vagy újabb kezletét) 1964—1965 fordulójára tehetjük. Ekkor vált ismét elfogadottá a reformnak valamiféle szükséglete, s fogalmi használata is. Előzőleg ugyanis az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején a kommunizmusba való átmenet jegyében, a nagy szervezetek hatékonyságának tételét szem előtt tartva, különböző nagy programok sorát fogadják el a termelés és a KGST-együttműködés szintjén. Kollektivizálják a mezőgazdaságot, nálunk 1962—64 között — részben módosítva az eredeti elgondolást — zömmel végrehajtják a nagyvállalati átszervezést az iparban is. A cél egy gazdaságstratégiai, jóléti frontáttörés. Sikerét különösen két körülmény akasztotta el, nyújtotta el nagyságrendileg hosszabb időkre. Nem sikerült a termelési tényezők átszervezésekkel és fejlesztési feszítésekkel is megbontott korábbi viszonylagos összhangját a vezetés várakozásának megfelelő magasabb szinten időben biztosítani. Megfordultak a versenytrendek is: ellentétben az eredeti extrapolációkkal, *itt* lassult, *amott* (világméretekben is) nőtt a dinamika. Kényszerűen napolták el a frontáttörés naptári határidejét, s véleményezték a következmények közül a leginkább nem kívántakat.

Realitásérzék nálunk *először* ott újított, nyitott utat reformszerű folyamatoknak, ahol a legnagyobb volt a megnyilvánuló feszültség: az élelemtermelés alapvető szervezeteivé vált *tsz-ekben.* Létpolitikai rangjához illően kezdték kezelni a háztájit, s amire addig nem volt példa, elismerték a kétoldalú (mindkét partnerre kötelező erejű) *szerződés* elvét a részesművelésben. Gyakorlatilag is megszüntették a tervkötelezést. Engedték, hogy a kihelyezettek helyett minden korábbinál nagyobb mértékben helyi, választott erők vegyék kézbe a vezetést. A stabilizáláshoz, fellendítési igényekhez méltón módosították a beruházási politikát. Engedték, hogy a technika (mezőgazdasági gépek) tulajdonosaivá, közvetlen haszonélvezőjévé váljék a termelőközösség. Lehetővé tették, hogy a rossz jövedelmezőségű mezőgazdasági termelés, a visszatérítő jellegű állami támogatás mellett igazi vállalkozásszerű forrás nyíljék: a kiegészítő tevékenység. S ami a lényeg: reformként itt nemcsak az irányítástechnikában, a vezérlés módjában, hanem az új érdekeltségnek utat nyitó gazdálkodói, vállalkozói *mozgástér* megnyitásában indult valóságos reform; minden szinten jövedelmező gyakorlati érdekegyeztetés.

A hetvenes évek elejétől — főleg az első olajválságtól — a világgazdaságban valóban korszakváltás elindulására, nálunk — következményeit tekintve — *visszarendező* jellegű újraszemrevételezésre került sor. Ezek szabályai szerint következtek a reakciók. A fejlett ipari országok rábredtek anyag- és energiafüggőségeikre. Ehhez alakították gazdasági stratégiájukat, s módosították gazdaságpolitikájukat rendszerszerű és

Még élünk

Mi a közös a szent koronában, a székely kapukban, a mongol jurtákban vagy a piramisokban? Honnan származnak egy olyan kor termékeiben a szigorú matematikai arányok, amelyben az emberek többsége még számolni sem tudott? Azok az arányok, amelyek a Nap mozgástörvényeinek és az emberi szervezetnek a mértékeit adják.

A vetítővászon előtt pulóveres középkorú férfi, mosolyog és beszél, beszél, a reakció döbbent csend. Molnár V. József a Műszaki Egyetem Bercsényi Kollégiumában.

Nem akarja a hallgatókra erőltetni azt a természetes igazságot, törvényt, amiben hisz, csak szeretné, ha elkezdenének gondolkozni.

Ez az a pillanat, amikor megdöbbenve próbálunk magunkba nézni. Egy pillanat, és végigcikázik mindenki fejében ... talán a félelem önmagunktól, attól, amit megpróbálunk kiölni magunkból. Egy pillanat a korban, amikor a fejünk tele van a mindennapokkal és rohanunk, valamerre előre, ami a saját „történelmünkben" és az emberiség történelmében visszaszaladva még csíráiban ott voltak.

Talán, ha újra, mikor felébredtünk, a nap felé fordulunk és éltetőnket látjuk benne. Talán, ha a gyerekek nem felejtenek el rajzolni. Talán, ha kibújunk önmagunkból, a magunkra ragasztott álcákból, talán akkor a természet részévé válunk, a teremtés koronájává, talán akkor a gyerekek nem egy tubus ragasztó kábulatában fogják keresni elvesztett értékeiket.

Jaksity György

nemzeti versenyképességük érdekében. Más helyzetből, más megítélésből kiindulva, nálunk tervszerűsített, vagy annak vett intézkedési elgondolások érvényesültek annak alapján, hogy nemzetközi pozícióját tekintve a KGST keretében a magyar gazdaság autonóm rendszerű. Kivédheti, sőt javára fordíthatja a világrend másik részében keletkezett kényszerűségeket. Szinte azonnal érzékelhetővé vált a (tőkés) világpiac szűkülése, vele, s az enyhülési folyamattal összefüggő, s kényszerűségből részben termelőből finánchitellé minősülő, tervszerint fejlesztő, majd egyensúlybiztosító célokra fordítható nyugati források fogadásának különös alkalma.

A nyolcvanas években ismét indultak fontos újítások. A történeti, főleg kortörténeti folyamatok újraelemzéséből azonban talán még nyilvánvalóbbnak tetszhet a következés, hogy *az irányítástechnikai, szabályozási, szervezeti reformok mindaddig nem fejthetik ki remélt hatásukat, míg feltételként, lehetőségként, nem teljes — érvényesülésüket biztosító — gazdasági, társadalmi hatásterük.* Hozzátehetjük, a gondokkal együtt nő a dilemma súlya: hogyan kapcsolja nagy szabályozásokhoz életének keretet vagy éppen értelmet adó kis napi érdekeit, érvényesülési lehetőségeit az *egyén,* akin végső soron a nagy tervek realitása múlik. Lehet, ki kell majd mondani, nem az ember a legfőbb termelőerő, hanem vele és általa, mint lehetőség, az egyén(iség) termelési, vállalkozási kedve, ami ha teret kap, magát érvényesíti. Lehet, ki kell majd mondani, ez a siker záloga, amit — feltételként és eredményként — majd mind magasabb szinten lehet és kell újra és újra osztani. Egy megújulásra alkalmas közösségben a napi realitásokhoz és a lehetséges jobbhoz való igazodás ugyanis nem egyszerűen aktuális „feladat", hanem létkérdés — fejezte be az estet Szakács Sándor.

B.—G.

Káderreform

Sokan voltak kíváncsiak az idei első Panoráma fórumra. Szakértőnk ezúttal *Lipovecz Iván,* a Rádió munkatársa volt, aki egyébként a Közgázon végzett. *A beérkezett kérdések java része a jelenlegi szovjet reformhoz kapcsolódott.* Az első egy idézetet tartalmazott, amely *George Schultz* amerikai külügyminiszer egyik beszédéből származott. *Schultz, Mihail Gorbacsovot rendkívüli intellektusú, tehetséges politikusnak nevezte,* aki véghez viszi amibe belekezd. Ezek bizony meglepő gondolatok egy vezető amerikai tisztségviselő szájából. A felvetődő kérdés pedig az volt, hogy *vajon az Egyesült Államok milyen szájízzel fogadja a Szovjetunióban lezajló változások hírét,* tart-e a másik szuperhatalom megerősödésétől, avagy főleg gazdasági szempontokat szem előtt tartva kedvezően fogadja az ott lezajló folyamatokat. *A válasz* közel sem egyértelmű, nagyban *függ attól, hogy mely politikai érdekeltségű réteg véleményét vesszük figyelembe.* Egy azonban bizonyos. A jelenlegi, erőpolitikát képviselő *Reagan kormányzat helyzetét csöppet sem könnyíti meg a gorbacsovi rugalmas, leszerelési politika.* A konzervatívok szívesen látnak egy erő-erő elleni szovjet—amerikai szembenállást, ha azonban a Szovjetunió egy kompromisszumokra hajlóbb, engedékenyebb politikát folytat, akkor *az Egyesült Államok sem tehet mást, előbb-utóbb lépnie kell már csak a világ közvéleménye miatt is.*

A szovjet külpolitikai sikereknek most kétszeres súlya van. Ugyanis az elért eredmények nagy lökést adhatnak a belső reformhoz is. *Ha azonban a külpolitikát kudarcok érik, akkor ez bizony táptalajul szolgálhat a reform ellenzőinek, akik azért akadnak szép számmal, mint ez a beszélgetésből kiderült. Kik azok, akik kézzel lábbal tiltakoznak az új, a változó ellen?* Az a káderréteg, *amely megszokta a felülről érkező utasításcsomagot,* melyet végrehajtani avagy továbbítani kellett, de önmagának dönteni sohasem. Valljuk be őszintén, kiskirályok voltak ők a maguk portáján. Olyan ez, mintha az öreg telefonoshölgynek — aki világéletében banándugókat rakosgatott egyik lyukból a másikba —, most egyszerre azt mondanák, hogy kérem hívja fel az ügyfelet és győzze meg valaminek a fontosságáról, egyébként elveszti állását (hatalmát). E vezetők első megnyilvánulása természetes emberi reagálásnak fogható fel. *Hisz melyikünk cselekedne másképpen, ha a hatalmat valaki vagy valakik ki akarnák ragadni a kezünkből? S a szovjet reformkérdés ügye éppen azon áll vagy bukik, hogy sikerül-e ezeket az embereket meggyőzni, illetve hozzászoktatni a döntésekhez, a kockázat vállalásához,* s megszüntetni a felülről érkező utasítás abszolutizáló magatartásformát.

Kevés olyan ember van, aki hasonló rövid idő alatt ilyen *népszerűségre tudott szert tenni, mint Mihail Gorbacsov. Köszönheti ezt annak a sok felszólalásnak, beszédnek,* melyről nap mint nap mi is olvashatunk, hallhatunk, láthatunk az éteren keresztül. A gyakori beszédek céljai között *kiemelkedő fontosságú az a törekvés, hogy közvetlenül szóljon a dolgozókhoz, kiszűrve ezáltal az imént említett középkáderréteg torzító hatását.*

Szólni kell még a társadalom azon szkeptikus részéről is, amely ugyan érzi a gyorsítás politikájának szükségességét, magukban *helyeslik is a gyakorlati tetteket, egyelőre azonban még haboznak.* Átéltek már ugyanis olyan időket, mikor az újra, változásra buzdító jelszavak elrepültek, s minden maradt a régiben.

Lassan már *közhellyé válik a gyorsítás programjának jelszava a glasznoszty. Ennek fordításaként a nyilvánosság, nyíltság szavakat szokás használni.* Valószínűleg nem szükséges kommentár, s ha máshonnan nem, akkor a kazahsztáni eseményekből mindenki számára világossá vált, hogy mit is értenek ezen a szovjet reformisták. Az oroszul beszélők ismerhetik bővebb jelentését is e szócskának. *Áteresztőkészséget, áteresztőréteget is kifejez. Azaz a felülről érkező reform és az alulról jövő kezdeményezés közti elengedhetetlen átmenetet is demonstrálja.*

Lukrétius az ókori bölcs mondotta egykoron: „... a világnak az állapotát az idő kicseréli, s egy helyzetből át kell mennie másba örökké..., mert emez elkorhad, s az időtől tönkresilányul az megfrissül, hitványból lesz kitűnővé..., így változtatgat rendjén az idő a világnak."

E sorok igazságát napjaink változásai igazolják a legjobban, s ezek közül is talán a legkiemelkedőbben a Szovjetunióban lezajló átalakulások.

Takáts Attila

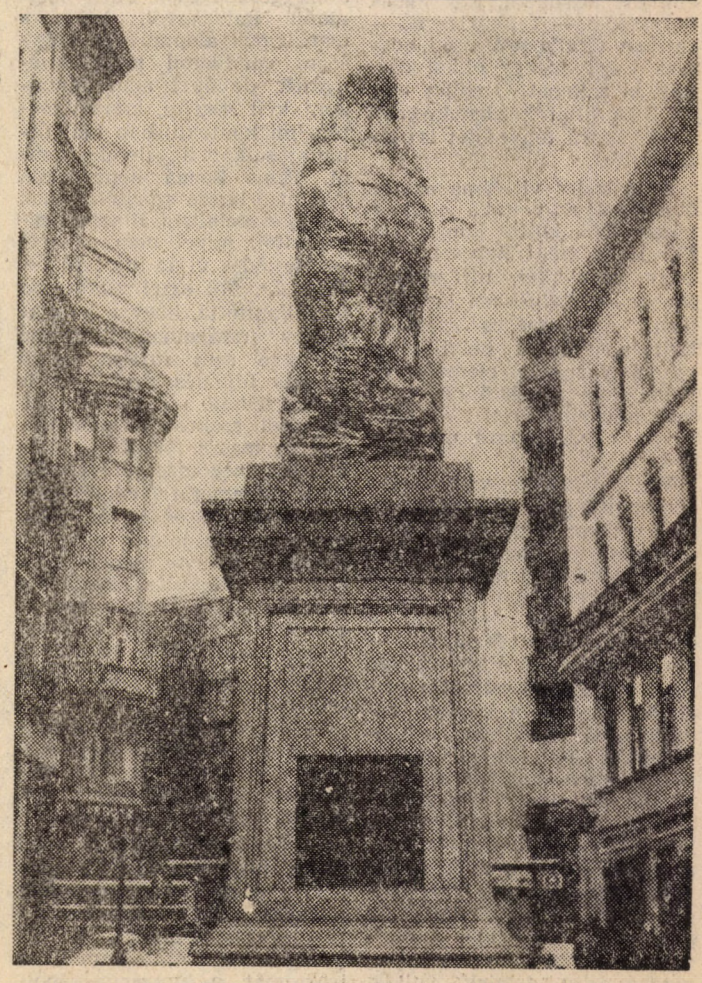

Vetkőzz! Itt a tavasz! **Fotó: Nagy Gábor**

A Közgáz Sport Club kétévente sorra kerülő sportköri küldöttközgyűlését tartotta március 19-én. A közgyűlés egyebek mellett meghallgatta az elnökség és a számvizsgáló bizottság beszámolóját, és döntést hozott néhány személyi kérdésben. A közgyűlésről következő számunkban részletesen beszámolunk.

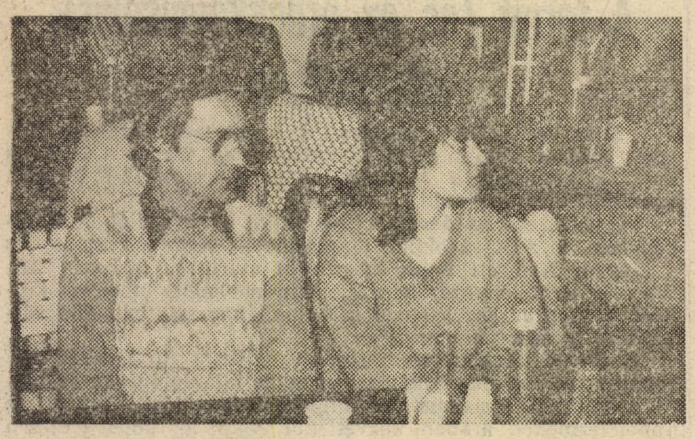

Változóban a honvédelmi ismeretek tematikája

A közelmúltban lezajlott „honvédelmi fórum" tapasztalatai arra késztetnek, hogy néhány gondolatban *rámutassunk a honvédelmi ismeretek oktatásának céljára*, annak napjainkban változó tematikájára.

A honvédelmi ismeretek oktatása a művelődési miniszter utasítása alapján — összhangban az ország minden állampolgárára és szervezetére vonatkozó, alkotmányban rögzített honvédelmi kötelezettséggel — *minden oktatási szinten, az általános iskolától a felsőfokú oktatási intézményekig előírt program szerint kerül megszervezésre.* A felsőfokú oktatásban eddig az ez irányú képzés célja a majdani vezetők felkészítéséhez szükséges legfontosabb katonapolitikai ismeretek biztosítása mellett a meghatározott polgári védelmi beosztás ellátásához megkívánt — a katonai felkészítéstől szakmailag jelentősen eltérő — ismeretanyag elsajátíttatása volt. E követelmények alapvető megváltoztatására az egyetem vezetésének és a rövid ideje működő védelemgazdasági kutatócsoportnak nincs lehetősége.

A művelődési miniszter utasításában a felsőfokú oktatási intézmények vezetői részére biztosított tematikai átcsoportasítási joggal élve ugyanakkor *mód van* arra, hogy a honvédelmi ismeretek oktatására előírt össz óraszámon belül *a közgazdasági főiskolákon és egyetemeken (karokon) a közgazdasági ismeretekhez szorosan kapcsolódó hadigazdasági ismereteket oktathassunk.*

A felsőfokú képzésben a honvédelemmel kapcsolatos felkészítés *úgy lesz valóban eredményes*, ha az adott oktatási intézmény alapprofiljába beépítjük az adott szakmával kapcsolatos honvédelmi (katonai) ismeretek oktatását. Így például a műszaki főiskolákon hadmérnöki, a jogi egyetemeken katonai jogi, igazgatási ismeretek oktatásának megszerzésére törekszünk. Ez a törekvés értelemszerűen magával vonja a honvédelmi ismeretek oktatási céljának, tematikájának a szaktantárgyakkal való összekapcsolását, illetve annak megfelelően történő alakítását.

Ehhez a törekvéshez zárkózott fel az egyetem, amikor *a honvédelmi ismeretek 80 órás kintingensén belül* — a Honvédelmi Minisztérium kezdeményező támogatásával — *30 órában* olyan témák oktatására biztosított lehetőséget, mint *a hadügyi forradalom hatása a gazdaságra; a békeidőszakban folyó hadiipari termelés és kereskedelem közgazdasági kérdései; a hadigazdasági potenciál, hadigazdasági integráció fogalma, tartalma; a népgazdaság háborúra való felkészítésének elvei és módszertani kérdései stb.*

Úgy véljük a témák felsorolása is bizonyítja, hogy *a ma közgazdásza e kérdések mellett nem mehet el figyelmetlenül.* Napjainkban — amikor a világ katonai kiadásai megközelítik a 950 milliárd dollárt, *a katonai-hadiipari szféra a világ nyersanyagtartalékainak közel 10%-át emészti fel és 70 millió embert, ezen belül az összes diplomások 25%-át foglalkoztatja*, a hadiipar részesedése például az USA-ban 8,4%-ot, a katonai kiadások ugyanott a GNP 6,9%-át érik el — *mindezek közgazdasági kihatásainak*, az újratermelésre, kereskedelemre, világ- és nemzetgazdaságra visszaható kérdéseinek, gazdasági törvényszerűségeinek számba vétele, *elemzése hiánypótló közgazdasági oktatásunkban.*

Látnunk kell, *a ma világát* nem altruista óhajok, hanem *kiélezett érdekkülönbségek alakítják* és a valóság ez irányú folyamatainak *figyelmen kívül hagyása nem békeharcos cselekedet, hanem politikai rövidlátás, közgazdasági szempontból pedig felelőtlenség.*

Ennek felismerése vezetett a védelemgazdasági kutatócsoport megszervezéséhez, amelynek fő feladata a hadigazdasági ismeretek *kutatása és oktatása*, a szakirányú képzés biztosítása a fegyveres erők és testületek, valamint a honvédelem gazdasági feladataival foglalkozó államirányítási és vállalati szervek szakemberutánpótlásához, illetve feltöltéséhez. Ezen fő feladat mellett végzi a honvédelmi ismereteken belüli hadigazdasági tematikák oktatását, melyben a biztosított lehetőség — megítélésünk szerint — *messze nem elégítheti ki a célirányos közgazdasági érdeklődést.*

Szeretnénk érzékeltetni, hogy általában sem, de a honvédelmi ismereteken belül *sem a katonai alapfeladatok, hanem a honvédelem közgazdaságot érintő feladatainak megismertetése, közös végiggondolása, kutatása a célunk.* Ennek lehetőségét kívánjuk tovább erősíteni, *ehhez kérjük az egyetem és a hallgatóság további figyelmét, támogatását.*

Védelemgazdasági kutatócsoport

A vállalatgazdasági kutatócsoport

Tényleges kutatások alapján oktatni

A Veres Pálné utcai épület első emeletén csendben dolgozik a vállalatgazdasági kutatócsoport. A „team" létrejöttének előzményeiről, körülményeiről, munkájának irányáról, a benne részt vevőkről kérdeztem *Chikán Attilát*, a csoport vezetőjét.

— Annak idején, '72-ben egy hosszú távú kutatási kormányprogram keretében indult be *„A szocialista vállalat"* kutatási főirány. Ennek koordinációs központja, titkársága egyetemünkre került. Az évek során változott, általában 10 körül mozgott a titkárság állományában lévő kutatók létszáma, akik tényleges státusuk szerint a kutatásban részt vevő egyes tanszékekhez tartoztak. Amikor *'82-ben a koordinációs tanács titkára lettem*, ezt többek között *azzal a feltétellel vállaltam, hogy a kutatókat összevonjuk, mert a szétforgácsoltság egyértelműen a kutatás hatékonyságának rovására ment.* '85 végéig, a kutatási program befejezéséig *személyi változások is történtek*, akik nem teljesítettek az elvárásoknak megfelelően, azok búcsút mondtak a csoportnak, *helyüket mások foglalták el.*

A kutatási program lezárásakor felmerült, mi legyen tovább. Az országos középtávú kutatási-fejlesztési terv fejezetei közé *sikerült beverekedni a gazdasági szervezetek, a gazdasági mikroszféra kutatását, azaz a mikrogazdasági kutatásokat. A programtanács elnöke Csáki Csaba, a titkári teendőket én látom el.* Tehát „A szocialista vállalat" kutatási program örökségét így vettük át.

— *Milyen személyi, pénzügyi feltételek mellett működik a csoport? Milyen kutatási feladatokra összpontosít?*

— Szerencsére jutott pénz a létszám fejlesztésére, most *23-an vagyunk kutatók.* Ebből *csak néhányan egyetemi státuson*, a többiek bérét különböző helyekről származó támogatásból finanszírozzuk. A jelenlegi személyi állomány alapja a szocialista vállalat koordinációs titkárság volt munkatársai, akik az évek során bizonyították rátermettségüket. Óriási nyereségnek tartom, hogy *sikerült megnyerni a munkához Kindler Józsefet* a Műszaki Egyetemről és *Veress Józsefet* a pécsi közgazdasági karról, valamint *mellékállásúként Gálik Mihályt* (a Rádió gazd. pol. rovat vezetője), *Fazekasné Könczöl Erzsébetet* (a Taurus külgazdasági főosztályvezetője), *Tömpe Istvánt* (az OT főosztályvezetője) és *Urbán Lászlót* (az ELTE politológiai csoportjából). A kutatásban részt vevők között vannak egészen kezdők is, *az elmúlt 3 év alatt 6-7 fiatalt vettünk fel.*

Liska Tibor és néhány embere is hozzánk tartozik státus szerint, bár szakmailag nem vagyok velük vezetői kapcsolatban. *Azért is vállaltam vele a közösséget, mert tisztelem Liskát, s talán tudok neki segíteni valamit.*

Ami a kutatási feladatainkat illeti, az általunk koordinált *„Mikrogazdasági Kutatások" programnak négy fő iránya van*, amelyben a csoport tagjai egyéni kutatással és szervezőmunkával is részt vesznek: „A vállalat és társadalmi környezete", vezetője Herédi István. „A vállalat és gazdasági környezete" vezetője Sárközy Tamás és Veress József. „A vállalati szervezet", vezetője Máriás Antal (itt a fő stáb a szervezés tanszéken van), valamint „A vállalat belső működési mechanizmusai" az én irányításommal.

Másik fontos feladatunk: az oktatási reformhoz kapcsolódóan *a majdani vállalatgazdaságtan tárgy oktatásának gyakorlati-elméleti és személyi feltételeit, bázisát kell megteremtenünk.* Személyileg nincs megosztva, ki tartozik az oktatást segítő kutatáshoz és ki a programirodához.

A szocialista vállalat kutatáshoz képest több dolgot másképp csinálunk. Így például *multidiszciplinárisabb közelítési módot alkalmazunk, mert az élet is ezt diktálja.* A kutatásokat részben mi szervezzük országos szinten is, legfontosabb *partnereink a Pénzügykutató Intézet és a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem, a sok közül.*

— *Hogyan segítik elő a kutatók munkáját, a kezdők beilleszkedését, fejlődését? Milyen nyilvánosságot kapnak az eredmények?*

— A hozzánk beérkező tanulmányoknak az előírt játékszabályok szerinti elbírálásáról, kezeléséről gondoskodunk. Az Akadémiai Kiadón keresztül ezek legkiemelkedőbbjeit ki is adjuk, igaz, csak 3-4 év késéssel készülnek el. A közeljövőre tervezzük tanulmánysorozat beindítását, ebbe olyan művek kerülnek be, amik könyvnek kicsik, de cikknek hosszúak.

„Váltás" címmel negyedéves megjelenésű periodikát fogunk indítani, az első szám várhatóan az év közepén készül el. A kutatás menetéről, aktuális ügyeiről egy széles terjesztésű „Hírlevél"-ben adunk rendszeres tájékoztatást.

Az oktatási feladatokhoz kapcsolódóan szeretnénk elérni, hogy a vállalatgazdaságtant komplex vállalatfelfogás, tényleges kutatásokra épülő anyagok alapján oktassuk majd. Megjegyzem, „hivatalos" értesítés még nincs arról, hogy mi leszünk a tárgy felelősei, ettől függetlenül az anyag kialakításához már felkészültünk.

Lehetőséget teremtünk külföldi kutatásokban, tanulmányutakon való részvételre. A vállalati gyakorlattal nem rendelkező *kezdőket mintegy féléves időtartamra, konkrét feladatokkal teljes munkaidőben vállalatokhoz adjuk át*, hogy legyen tapasztalatuk a vállalatok működéséről. Ezenkívül *vállalati megbízásokat is vállalunk.*

Folyamatban van a Vállalatgazdálkodási Kutatási Társulás megalakulása, amelyben *egyetemünk* tucatnyinál *több vállalattal szövetkezik a mikrogazdasági kutatások támogatására.*

— *A Rajk Szakkollégiummal, volt szakkollégistákkal van-e valamiféle kapcsolata a vállalatgazdasági kutatócsoportnak?*

— Intézményes kapcsolatunk nincs a szakkollégiummal, viszont számos munkatársunk vesz részt a szakkollégium szakmai és politikai életében, annál is inkább, mivel van számos olyan kollégánk, aki egyetemista korában szakkollégista volt.

B. J.

Végzősök, figyelem!

A következő rektori utasítás 1985. október 14. óta van érvényben:

„A központi könyvtár állományvédelme érdekében az alábbiakat rendelem el:

— A dékáni hivatalok csak a központi könyvtár által kiadott könyvtartozások rendezését igazoló bizonylat ellenében vezethetik ki a hallgatók személyi igazolványából az egyetemi jogviszonyt, illetve adhatják át az egyetemi diplomát.

— A gazdasági igazgatóság a külföldi aspiránsok utolsó esedékes ösztöndíjának kifizetése előtt a könyvtartozások rendezését tanúsító bizonylatot is kérje a távozótól."

Mindenkit szeretettel vár a könyvtár!

A.

Zala Ákos

az igazgatója az Észak-Amerika—Európa összevont régiónak

Zajlik az élet a tőzsdén. Nevek, árajánlatok, árfolyamjegyzések röpködnek a levegőben, a tőzsdetagok és a dealerek élénk gesztusokkal kísért alkudozásban próbálnak megállapodni az árban. Én nem a meggazdagodást, hanem az egyik dealert keresem a forgatagban, *Zala Ákost*, akiről azt hallottam, hogy jelentős AIESEC-megbízatást kapott. Az interjú időpontjában gyorsan megegyezünk, nem így a kötvényárfolyamban. Egy AIESEC-funkcionárius legyen megvesztegethetetlen, főleg ha tőzsdeügynök — nem enged az alaposan felvert árból, még az én kedvemért sem. Végül is azért esem el a vásárlástól, és a leendő nagy nyereménytől, mert vacillálásom miatt úgy elmegy az idő, hogy — pontban kettőkor — bezár a tőzsde. Ákos is pontosan érkezik a másnap reggeli találkozóra:

— *Voltál már igazi tőzsdén? Hogy tetszik ez a munka?*

— Azt hiszem, egy rövid ideig szívesen csinálnám élesben is, bár hosszabb távon nagyon idegölő tevékenység lehet dealernek lenni. Norvégiában voltam egyszer egy kisebb tőzsdén, ahol a nyolc legrangosabb bank képviselője volt jelen, és a nemzeti bank vezette a tárgyalást. Végigkísértem a vitát, de máig is töröm a fejem azon, hogy miként állapodtak meg egy óra alatt a napi árfolyamokban. Mentségemre legyen mondva, a megbeszélés norvégül folyt.

— *Jelenleg mivel foglalkozol az AIESEC-en belül?*

— A Magyarországon lévő hat helyi bizottságot koordináló nemzeti bizottságnak vagyok az elnöke. A feladatom — mint az ilyen elnököknek általában — minden és semmi. Egyrészt tartom a kapcsolatot a külső szervekkel (minisztérium, vállalatok stb.), másrészt a nemzeti bizottság összefogása, illetve a helyi szervezetek segítése, ellenőrzése a munkám. És persze én vállalom a felelősséget, ha rosszul mennek az egyesület dolgai.

— *Általában rosszul mennek?*

— Szerencsére nem, sőt mondhatom, nagyon jó a nemzetközi hírünk, annak ellenére, hogy más országokhoz képest meglehetősen nehéz gazdasági körülmények között kell dolgoznunk. Az elismertséget és a bizalmat mutatja, hogy idén két nagyszabású nemzetközi AIESEC-rendezvényt Magyarországon fognak megrendezni. Szintén emellett tanúskodik, hogy a nemzetközi titkárságnak jelenleg magyar tagja is van.

— *Ha jól tudom, te is ebben a titkárságban kaptál megbízást.*

— A Brüsszelben működő legfőbb vezető szervnek, a nemzetközi titkárságnak a funkcionáriusokon kívül van egy öttagú vezető testülete, az

„a honvágytól és a nagymosástól..."

úgynevezett végrehajtó bizottság, amely áll az elnökből és a négy igazgatóból, akik egy-egy régióért felelősek — figyelik az irányvonalat, segítik a fejlődést. Ezen túl kapcsolatot tartanak más diákszervezetekkel, különböző cégekkel, sőt a Közös Piaccal is, s feladatuk még az adott régión belül sorra kerülő találkozók koordinálása, levezetése. Engem az Észak-Amerika—Európa összevont régió igazgatójává választottak meg.

— *Hogyan sikerült elnyerned ezt a magas pozíciót?*

— A funkciókra mindenki szabadon jelentkezhet. Erre a régióra hatodmagammal nyújtottam be pályázatot. A szavazást szabályos választási kampány előzte meg. Először is mindenkinek beszédet kellett mondani a mintegy háromszáz kongresszusi résztvevő előtt, vázolva az elképzeléseket. Másnap kiültették a jelölteket egy emelvényre, és bárki bármiről kérdezhette őket. Közben kiosztottak egy sokszorosított anyagot, amely egyrészt a pályázók adatait tartalmazta, másrészt egy gondolkodtató kérdőívre adott válaszaikat. A szavazás előestéjén újabb háromperces programbeszéd zárta le a kortyeskedést. Ezután, mi, jelöltek kint várakoztunk vagy öt órát, amíg a döntés megszületett. A 49 teljes jogú tagország szavaz ilyenkor, s ha a kétharmados többség nincs meg valakinél, az utolsót kiejtik és kezdik elölről. A végén bevezetik a jelölteket, majd rezzenéstelen arccal, lassan, vontatottan közlik az eredményt. Persze borzasztóan örültem a sikernek, de igazából csak egy-két nap elteltével tudtam felfogni, hogy mi történt.

— *Mi a jelentősége számodra ennek a győzelemnek?*

— Négy éve, amióta az AIESEC-ben dolgozom sok magyar tapasztalatot sikerült összegyűjtenem. Most nemzetközi szinten is megmérettetik, hogy mit ér az, amit tudok. Érdekes kihívás az is, hogyan tudok alkalmazkodni egy nemzetiségileg teljesen heterogén társasághoz — kollégáim között egy Fülöp-szigeteki, egy ecuadori, egy kenyai és egy ausztrál található, ezeken kívül még egy kanadaival, egy hollanddal és egy norvéggal fogok együtt dolgozni. Itthon a szüleimmel élek, ott majd a saját lábamon kell megállnom — a 700 dolláros fizetést teljesen önállóan kell beosztanom, a lakástól az étkezésig. Végül fontos számomra, hogy az idén júliusban kezdődő megbízatás alatt egy évig külföldön élhetek, ami egész más, mint turistaként nézelődni.

— *Hogyan készülsz a kiutazásra?*

— Megpróbálok egy kicsit előregondolkodni, tervezgetni, anyagot gyűjteni, bár a jelenlegi megbízatásom is alaposan lefoglal. Elkezdtem intenzíven franciát tanulni, nehogy eladjanak majd a brüsszeli utcán. Egyszóval nagyon várom már az utat, amelynek megszerzését nemcsak a saját teljesítményem elismerésének, hanem — lévén, hogy hat nyugati pályázóval szemben kaptam meg ezt a régiót, ahol még kelet-európai igazgató eddig nem volt — csakúgy Magyarország, mint a magyar AIESEC és az egyetem iránti bizalomnak és megbecsülésnek is tekinthető. Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik segítettek abban, hogy eljuthassak idáig.

— *Mitől tartasz a leginkább a kintléttel kapcsolatban?*

— A honvágytól. És attól, hogy magamnak kell kimosnom a ruháimat.

Zsubori Ervin

Van pénz egy nagy nyugati számítógépre

A kereskedelmi kar tanácsának március 17-ei ülésén elsőként *a tantervi irányelvek véleményezésére került sor.* Három fő csomópont rajzolódott ki a hozzászólásokban: a társadalomtudományi szak körüli tisztázatlanságok felvetése, a főiskolákkal való kapcsolat kérdése és a reform megvalósításához szükséges feltételrendszer hiányosságai. Felhívták a figyelmet a szakirányokkal, alternációkkal kapcsolatban a túlvállalás veszélyére, a felvételhez, illetve az egyetemi szinten történő továbbtanuláshoz szükséges követelmények kidolgozásának a fontosságára, a képzés gyakorlati igényekhez való igazodásának jelentőségére. *A kar profiljának megfelelően többen kiemelték, hogy a nyelvi képzésnek megfelelő súlyt kell kapnia az oktatásban. Megoldandó problémaként vetődött fel az oktatók elvándorlásának megállítása is.*

Csáki Csaba hozzászólásában elmondta, hogy egy többlépcsős folyamat egyik állomásán vagyunk, ahol a dolog természeténél fogva még számos részterület nincs kidolgozva. A feltételrendszer lényeges javulására lehet számítani. A fizikai feltételek jórészt már adottak. *Megvan a pénz egy nagy nyugati számítógép vásárlására, és egy egyetemi számítógépes hálózat kiépítésére. A nyelvi labort még az idén rekonstruálják.* Minden forrást egybevetve *az oktatói fizetések mintegy 17 százalékos emelése várható.* Nőnek a külföldi szakmai tanulmányutak lehetőségei, és a tananyagírási nívódíj is meghirdetés előtt áll. A felvételivel kapcsolatban a rektor a kevésbé merev keretszámok és az oktatás során történő szelekció mellett foglalt állást. *Huszár Ernő* dékán megállapította, hogy *az alapvető kérdésekben egyetértés, illetve konszenzus alakult ki az irányelvekről, ezért a kari tanács egyetért a javaslattal.*

A továbbiakban *személyi kérdésekben került sor állásfoglalásokra.* A kari tanács támogatta a piackutató tanszékre *Hoffmann Istvánné* egyetemi tanári, a jogi tanszékre *Sándor Tamás* mellékfoglalkozású egyetemi docensi, továbbá a német nyelvi tanszékre *Bradean Nelu* egyetemi docens kinevezését. Az orosz nyelvi tanszékre egy docensi állás lett meghirdetve, de egy esetleges másik státus reményében támogatták *Horváth Istvánné* és *Kun László* pályázatát is. A tanszékvezetői megbízás meghosszabbítását javasolták *Selmeczi Lajos* (belker. tanszék, öt évre), *Tóth Tamás* (külker. tanszék, öt évre), *Molnár László* (piackutató tanszék, öt évre), *Sárközi Tamás* (jogi tanszék, öt évre), *Hegedűs József* (angol nyelvi tanszék, három évre) és *Kreskay Ferenc* (nemzetközi kapcsolatok tanszék, három évre) esetében. Javasolták *Oláh István* három évre történő kinevezését az újlatin nyelvek tanszékének élére.

A kari tanács végezetül az írásban benyújtott anyagok alapján *jóváhagyta a szakszemináriumi tematikákat,* s elfogadta az államvizsgatapasztalatokról és a tananyag-ellátottság helyzetéről szóló beszámolókat is.

Zs. E.

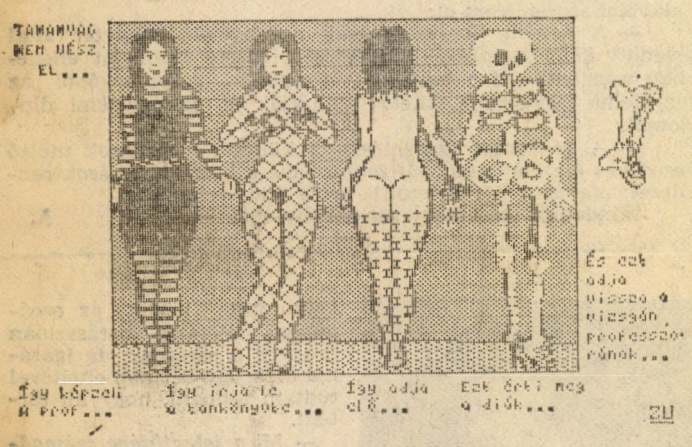

A rajzokat készítette: Halász Géza

KISZ-bizottsági ülések

A hallgatói képviselet választásáról

A KISZ-bizottság március 13-i ülésén elfogadta a testület beszámolóját az 1986/87-es évről, illetve az egyetem KISZ-szervezete új politikai programjának tervezetét. Vita alakult ki a programtervezetnek arról a pontjáról, amely a helyi KISZ-szervezet szétesését, tekintélyvesztését az utóbbi évekre teszi. B. Kiss Tamás szerint — aki a mozgalmi év első felében a testület tagja volt, s ezért részt vett a testület (egyébként mindig nyílt) ülésén —, ez a romlási folyamat elsősorban az utóbbi egy-két évre tehető. A KISZ-bizottság jelen lévő 11 tagja nem értett egyet ezzel a megállapítással, így az eredeti megfogalmazás kerül a küldöttgyűlés elé.

A küldöttgyűlés előtti utolsó rendkívüli ülés március 19-én volt. Az új egyetemi szervezeti és működési szabályzat két, az egyetemi tanács elé kerülő részkérdésében a következő KISZ-bizottsági állásfoglalások mellett döntöttek. A hallgatói képviselettel kapcsolatban a javaslat szerint: az egyetemi tanács tagjait egyelőre parlamenti rendszerű hallgatói gyűlés választaná. A gyűlésbe minden állami csoport, valamint létszámától függetlenül minden az egyetemen bejelentett önigazgató és öntevékeny diákcsoport egy-egy képviselőt választana. Egy diák így több helyen is választhatna, de csak egy csoport küldötte lehetne. Az öntevékeny csoportok megalakulásával kapcsolatban azt javasolták, hogy az egyetemi SzMSz-be vegyék át a keresetszabályozásból azt, hogy e csoportok megalakulását be kell jelenteni a rektornak (tehát ehhez nem szükséges a rektori engedély). Ugyanakkor a szabályzat írja elő, hogy a bejelentés előtt a csoportnak az egyetemmel szembeni technikai, névhasználati, anyagi támogatási igényeiről egyeztető tárgyalásokat kell folytatnia a rektorral, vagy annak valamely megbízottjával. Ezeket az ajánlásokat Kupcsik József rektorhelyettes is elfogadta.

A testület azt ajánlja a küldöttgyűlésnek, hogy a következő mozgalmi évre 11 fős KISZ-bizottságot válasszon.

Végül elfogadták a küldöttgyűlés elé terjesztendő múlt évi költségvetési beszámolót és a jövő évi költségvetés tervezetét, majd kitüntetések odaítéléséről döntöttek. **K. S.**

Sporthír

A Közgáz asztalitenisz-csapata harmadik helyezést ért el a budapesti felsőoktatási intézmények spartakiádján, amit március 14-én rendeztek meg a Kertészeti Egyetemen. A sikerhez gratulálunk!

Fórum az adóreformról

A készülő adóreformról rendezett vitát március 24-én az iparkar doktori és tudományos tanácsa. A vitaindító előadást Gergely István, az ipargazdaságtan tanszék oktatója tartotta. Ezt követően Hoch Róbert, az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének igazgatóhelyettese mondta el véleményét az új adórendszerrel kapcsolatban. Ezekről, illetve az e bevezetőket követő, sok érdekes gondolatot, javaslatot felvető eszmecseréről lapunk következő számában közlünk tudósítást.

Szakszervezeti véleményezések

A bizalmitestület március 12-i ülésén elsőként az egyetem szervezeti és működési szabályzatának tervezetét véleményezte a szakszervezeti bizottság előterjesztése alapján. A testület vita után egyetértett a szakszervezeti bizottság által megfogalmazott véleménnyel és megelégedettségét fejezte ki amiatt, hogy az egyetemi tanács elé kerülő javaslatban a véleményt figyelembe vették. Egy kérdésben nem tudtak a szavazás során többségi álláspontra jutni: a kari tanácsok összetétele ügyében.

A másik napirendi pont keretében a munkaügyi szabályzat tervezetét vitatta meg a testület. Egyetértési jogát gyakorolva a testület túlnyomó részben változtatás nélkül, néhány módosítással egyetértett a szakszervezeti bizottság előzetes állásfoglalása nyomán már átdolgozott tervezettel. A módosítások néhány kisebb pontosítás mellett a munkaköpenyek használati idejének 24 hónapra történő csökkentésére és a gépkocsivezetők fix bérpótlékának a szabályzatból való törlésére vonatkoztak. A szakszervezeti bizottság által kezdeményezett és az itt előterjesztett tervezetben már szereplő legfontosabb módosító indítványok szerint: oktató is kaphat nyelvpótlékot (ha van rá pénz); minden kötött munkaidejű dolgozó kaphat díjat a túlóráért; nyugdíjba vonult dolgozóinkat is megilleti — a munkahelyi étkezés igénybevétele esetén — a munkáltatói hozzájárulás, ha ezt kéri; a kötetlen munkaidőben dolgozók munkaidőbeosztását a tanszék vezetője csak a tanrendi órák tekintetében határozhatja meg.

Ezt követően elfogadták a II. félévi munkatervet, majd az előző évi költségvetés teljesítéséről és a folyó évi költségvetés tervéről Sebestyén Mária gazdasági felelős által előterjesztett beszámolót, illetve javaslatot.

Végül az egyebek között Liener Péter szb-tag a nyugdíjasokról való fokozott gondoskodás szükségességére hívta fel a figyelmet és Szigeti Endre szb-titkár tájékoztatta a testületet arról, hogy az elmúlt félév során a Munka Érdemrend bronz fokozata kitüntetésben részesült Mihály Albert, a szakszervezeti bizottságban végzett többéves munkájáért.

sz. b.

Áruforgalmi bál

A hagyományoktól eltérően rendezik meg az idén az áruforgalmi bált. A jó hangulatról a következők gondoskodnak: Hevesi Tamás a Névtelen Nulla énekes-gitárosa, a Simli Show, és nagy sikerű gitáros humoristák. A rendezvény a Ráday kollégiumban lesz, ahol a büfében diszkó, esetleg GM-diszkó, a könyvtárban rock and roll party várja a bálozókat. A büfé olcsó árakkal áll a résztvevők rendelkezésére.

A szervezők szeretettel várnak mindenkit az április 29-én tartandó bulira.

Teniszkupa Kecskeméten

Országos tenisz Katedra Kupa lesz május 1—3. között Kecskeméten, az Izsáki utca 10. szám alatt. A versenyt a Művelődési Minisztérium egyetértésével a Bács-Kiskun Megyei Testnevelési és Sporthivatal, a Pedagógus Szakszervezet Bács-Kiskun Megyei Bizottsága és a Gépipari és Automatizálási Főiskola rendezi azzal a céllal, hogy sport- és baráti kapcsolatok kialakítására nyújtson ezzel is lehetőséget. Nevezni április 2-ig lehet a testnevelés tanszéken, egyesben és párosban egyaránt.

A KEN teniszeredményei

A tanárok—hallgatók „csúcstalálkozót" a tanárok csapata nyerte 2:1 arányban, miután mindkét egyéni mérkőzésüket megnyerték és csak a párosban maradtak alul. Eredmények: Hegedüs—Simon 6:3, 7:5; Molnár—Noszek 6:3, 6:0; Molnár, Hegedüs—Noszek, Simon 6:3, 3:6, 2:3. A páros döntő játszmájában 2:2-es állásnál időhiány miatt rövidített játékra került sor, és ezt a haligatók nyerték.

Az MKKE és a BME tanárainak válogatott mérkőzését az MKKE csapata nyerte. A mindvégig szoros találkozó végül Forgó Ferenc bravúros győzelmével dőlt el 4:3-ra az MKKE javára. A további győzelmeket Molnár, Hegedüs és Bara szerezték.

Az MKKE tanárainak teniszcsapata

Kosárlabda, csak ínyenceknek

A fentiekhez hasonló, öles betűs sorokat olvashattak az érdeklődők az egyetemen elhelyezett néhány plakáton, melyek a március 11-i kosárlabda rangadóra invitálták a publikumot. Kettős szempontból is rangadó volt a mérkőzés. Először is a fiú egyetemista és főiskolás spartakiád-csapatok ligájában az utolsó előtti fordulóra *márcsak az ELTE és a Közgáz csapata maradt versenyben,* így ez a meccs döntötte el az első és második hely sorsát. Másrészt az idei fináléba ismét a tavalyi két első helyezett került. Akkor a két csapat között pontegyenlőség alakult ki, és az döntött az első javára, hogy az első meccsen hat ponttal nyertek, míg csapatunk a második mérkőzésen csak öt ponttal tudott visszavágni. A propaganda hatására *teljesen megtelt a Kinizsi kollégium tornaterme,* mintegy hatvanan voltak kíváncsiak a mindent eldöntő mérkőzésre.

Az első percektől kezdve jó iramú, *kifejezetten izgalmas volt a játék.* Az ellenfél tudatos, összehangolt védekezése az első percekben nehézséget okozott, de aztán sikerült meglelni a hatékony ellenszert: *többször is sikerült a triplázás* kintről *(a meccs során összesen tizenkétszer!),* majd a kihúzódó védelem réseiben *a centerek is többször betaláltak.* A másik oldalon *a gyengébb védekezést egyéni akciókkal használták ki az ellenfél játékosai,* de ez általában csak az egyenlítésre volt elegendő. *Feszültebbé vált a hangulat:* ezt nemcsak mind hangosabb szurkolókórusok, de a pályán történt események is mutatták. Az ellenfél játékosainak két technikai és egy szándékos hibát ítéltek, *nálunk pedig már a félidőben megtörtént az első kipontozódás.* A jól sikerült utolsó percnek köszönhetően *végül is hat pont előnnyel zártuk az első játékrészt.*

A szünet után csapatunk ott folytatta, ahol a félidei hajrában abbahagyta. *A hárompontos kosarakkal szemben tehetetlen volt az ellenfél, a huszonhatodik percben 61:49-nél a harmadik technikait is megkapták.* Az ezután következő tíz perc vergődés megmutatta, hogy *csapatunk fizikailag nem bírja* el egy rendes játékidő megterhelését. *Az ellenfél friss cseréi sorra szerezték a pontokat, zsinórban húszat egymás után.* A mi csapatunknak pedig csak egy pár személyi hibát (a negyven perc alatt huszonhetet!) és további két kipontozódást sikerült összehoznia. A harmincharmadik percben, *az ellenfél tizenkét pontos vezetésénél gyakorlatilag eldőlt a meccs.* Az utolsó, sikeres dobások már csak az eredményt szépítették: *ELTE—Közgáz 80:72 (40:46).* Jó volt: *Kalmár* (25), *Csontos* (18), *Luczó* (10), *Kiss A.* (8). A bajnokság végeredménye: *1. ELTE 17 pont, 2. Közgáz 17 pont.*

F. G.

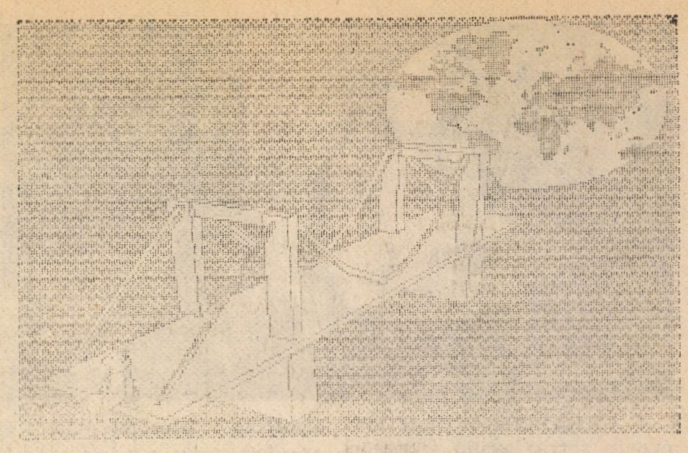

Számítógép segítségével készítette Halász Géza

A forint (és az érdekképviselet) leértékelése

„Miért volt olyan szűkszavú a forint leértékeléséről kiadott minapi közlemény?" kérdezték meg többek között a kormányszóvivőtől a Minisztertanács március 12-i üléséről adott tájékoztatója után.

A válaszból az derült ki — amint ez a rádióban is elhangzott, és az újságokban megjelent —, hogy a kormány és a Magyar Nemzeti Bank megítélése szerint a lakosság számára *ez* nem lényeges kérdés, „mindenekelőtt bizonyos külföldi, a magyar gazdasággal szorosabb kapcsolatban álló vállalati és bankköröket érint".

A forint leértékelése köztudott exportsegítő hatásán túl egyebek mellett megdrágítja a magyar állampolgárok számára a külföldi turizmust, az import drágulásával pedig az importtermékek árában közvetlenül vagy a költségvetésen keresztül közvetve vág mélyen a zsebébe százezreknek.

Véleményem szerint a szocialista demokrácia hivatalosan is elfogadott és deklarált játékszabályai szerint egy olyan intézkedés *után,* mely közvetve vagy közvetlenül társadalmunk szélesebb rétegeit érinti, joggal vár(hat...)nak az állampolgárok részletesebb indoklást, magyarázatot.

Azonban, mint a kormányszóvivő válaszából is kitűnik, az, hogy az állampolgároknak van-e közük ahhoz az intézkedéshez, mely őket is érinti, ez megítélés kérdése ..

Tény, hogy technikailag nem kivitelezhető és nem lenne szerencsés az ilyen erősen szakmai jellegű kérdésekben a lakosság véleményének *előzetes* kikérése (ami a más jellegű döntések előtt hozzátartozik a demokráciához). Ugyanakkor *legalább* a sajtótájékoztatón jelenlévő újságíróknak *joguk és kötelességük* lett volna felvállalni e kérdésben az állampolgári érdekek képviseletét.

B. I.

Demonstrátori pályázat

Az ipargazdaságtan tanszék 2 demonstrátori állást hirdet meg az 1987/88-as tanév első félévére a most III. éves ipar szakos hallgatók részére.

A pályázat feltételei: — jó szintű tanulmányi eredmény — legalább jó gyakorlati jegy ipargazdaságtanból, — aktív közösségi munka.

A demonstrátor feladatai: közreműködés a tanszéki kutatómunkában, az új tananyag kidolgozásában, az irodalom kutatásában, számítógépes esettanulmányok kimunkálásában, esetenként szemináriumok vezetésében.

A pályázatot önéletrajzzal és munkatervvel április 15-ig kérjük a tanszékre leadni.

Ipargazdaságtan tanszék

Ha újságíró szeretnél lenni

A Hírlapkiadó Vállalat az újságírás iránt érdeklődő, politikai ismeretekkel rendelkező, a főiskola, illetve az egyetem III. és IV. évfolyamát befejező hallgatók részére

ÚJSÁGÍRÓSTÚDIÓT

indít 1987. IV. 15-től, Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3. sz. alatti székházában.

A tanfolyamot 5 héten át heti egy alkalommal du. 3—5 óráig tartanánk.

A jó íráskészségűek és azok, akik az újságírópályára szeretnének lépni és arra alkalmasak — igényeink szerint — vállalatunknál újságíró-gyakornoki felvételt nyernének.

Jelentkezni kizárólag írásban (részletes életrajzzal) 1987. III. 31-ig lehet a következő címen: Hírlapkiadó Vállalat személyzeti és oktatási osztály, Bp. VIII., Blaha Lujza tér 3.

Pályázati eredmény

A pedagógiai tanszék tanulmányi pályázata első fordulójának eredménye. A tanulmányi pályázat első fordulójára 23 tanár szakos hallgató nyújtott be dolgozatot. Díjazottak: I. díj: *Balogh Éva* II. évf. tanár, „B", II. díj: *Végvári Elza* II. évf. tanár „A", III. díj: *Pallagi Attila* II. évf. tanár, „B".

Könyvvásárlási jutalomban részesült: *Maresch Miklós* III. évf. tanár „B", *Szücs László* II. évf. tanár „B".

A résztvevőknek az indexbe történő bejegyzéssel is elismerjük teljesítményüket. A második fordulóra 1987. április 15-ig várjuk a pályamunkákat.

Pedagógia tanszék

Közgazdász

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093

Telefon: 174-548

Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: TILL IMRE vezérigazgató

87—4219. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató